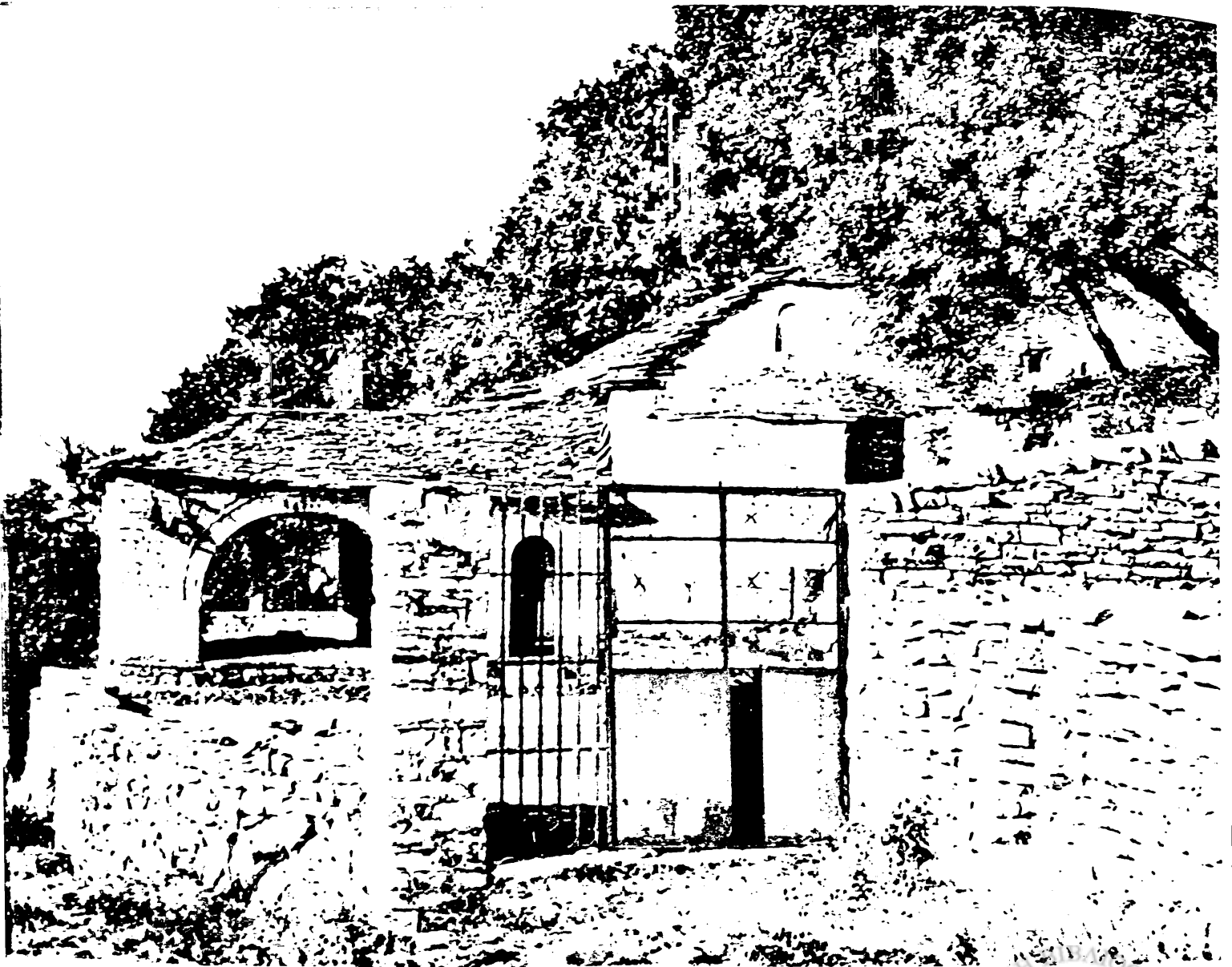

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔ'	ΤΕΥΧΟΣ 138	ΜΑΡΤΙΟΣ 1988	Γραφεία: Οδός Μαυρομυχάλη 7 Αθήνα 106 79 Τηλ 36.21.651 - 63.99.783
----------	---------------	-----------------	---

Μονή Ἁγ. Παρασκευῆς Σκαμνεῖου Ζαγορίου

ΑΘΗΝΑ 1988

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

ΠΑΝΑΓ ΔΑΓΚΛΗΣ
Ύπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΣ
Ύρχηγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Ύνθυπλάρχος
ΧΑΡ ΔΙΑΜΠΕΗΣ
Ύνθυποπλοίαρχος
ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Ύφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ ΧΡΟΝΗΣ
Ύπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

Έπίτιμος Πρόεδρος
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Όμότιμος Καθηγητής
τού Πανεπιστημίου Αθηνών
Ύκαδημαϊκός

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ύκωννίνων Ύρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πάσης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Ύκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Ύκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΙΤΟΣ
Δικηγόρος Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ: όδός Μαυρομιχάλη 7
ΑΘΗΝΑ Κ.Α. 10679
ΤΗΛ. 36.21.651

Ύπεύθυνος σύμφωνα με τό Νόμο:
ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ
Ύγία Παρασκευή Ύαττικής - Τερψιθέας 64
Κ.Α. 15341
Τηλ. 6399.783

Τυπώνεται καί αποστέλλεται με αυτοπροαί-
ρετη συνδρομή 1000 δραχμών τό χρόνο.

Φωτογράφιση - Μοντάζ
ΑΦΟΙ ΠΙΝΑ
ΒΑΛΤΕΤΣΙΟΥ 45
ΤΗΛ. 3636180

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ”

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔ΄	ΤΕΥΧ. 138	ΜΑΡΤΙΟΣ 1988	Γραφ.: Μαυρομιχάλη 7 - 106.79 Ἀθήνα Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783
----------	--------------	--------------	---

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Πρόσκληση σὲ ὁμιλία	81
Συλλειτουργοί: Γιώργος Μετσόλης—Βασίλης Παπανίκας	83
✠ Μιλτιάδη Ἀθ. Οικονομίδη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ τοῦ Λόφου. Ἰταλικές ἀπόψεις γιὰ τὸ '40	85
Τάσου Ζάππα. Οἱ Σιδηρόδρομοὶ καὶ οἱ Σιδηροδρομικοὶ στὸ Ἔπος τοῦ '40	88
Τάκη Σακελλαρίου. Ἡ συγκοινωνία τῶν Ζαγοροχωριῶν μας — στὰ παλιὰ	91
Γιάννη Πινδέα. Ἡ Ἠπειρος πρὶν ἑκατὸ χρόνια καὶ κάτω. Ἐριδες καὶ καταχρήσεις στὰ Γιάννινα	94
Ἀλεξ. Χ. Μαρμπούλου. Στουρνάρη ἢ Στουρνάρα;	107
Τάκη Σακελλαρίου. Τραγουδι- στὸ προσκύνημα στὴ γενέθλια γῆ (ποίημα)	109
Τῆς Συντάξεως. Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις	110
Ἀπόστολος Βερτόδουλος	111
Κων. Ἀθ. Διαμάντη. Ἰωάννης Συκουτρῆς (1901—1917)	112
Ἀλεξ. Χ. Μαρμπούλου. Νίκος Πολυμερίδης	114
Μιχ. Κ. Πετροχείλου. Μίχος Μίνος	115
Ἐσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις	116

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΔΑΙΜΟΝΩΝ.

Στὴ φωτογραφία τοῦ ἐξωφύλλου
νά προστεθεῖ: Γιατροῦ Δημ.
Καμαρούλια.

ΠΡΟΕΚΚΛΗΣΙΣ

Ἡ «Ἠπειρωτικὴ Ἐταιρεία» ὀργανώνει τὴν 2α Μαρτίου 1988, ἡμέρα Τετάρτη καὶ ὥρα 7.30' μ.μ. στὴ μεγάλη αἴθουσα τῆς Αρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, Ἐλευθερίου Βενιζέλου 22 — Ομήρου, τὴν πρώτη κατὰ σειρά πνευματικὴ ἐκδήλωση τῆς περιόδου 1987—88.

Θα μιλήσει ὁ Πρόεδρος τῆς Ἠπειρωτικῆς Ἐταιρείας Ἀλέξανδρος Χ. Μαρμπούλος, με θέμα:

«Ἡ πέρδικα σύμβολο γυναικείας ομορφιάς
στὶς ἐλληνικὲς παραδόσεις καὶ τὸ δημοτικὸ
τραγούδι».

Θα ἀπαγγείλουν ποιήματα οἱ ἠθοποιοὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου: Βασίλης Παπανίκας καὶ Γιώργος Μετσόλης.

Παρακαλοῦμε νὰ ευαρεστηθεῖτε νὰ τιμήσετε τὴν Ἠπειρωτικὴ ἐκδήλωση με τὴν παρουσία σας.

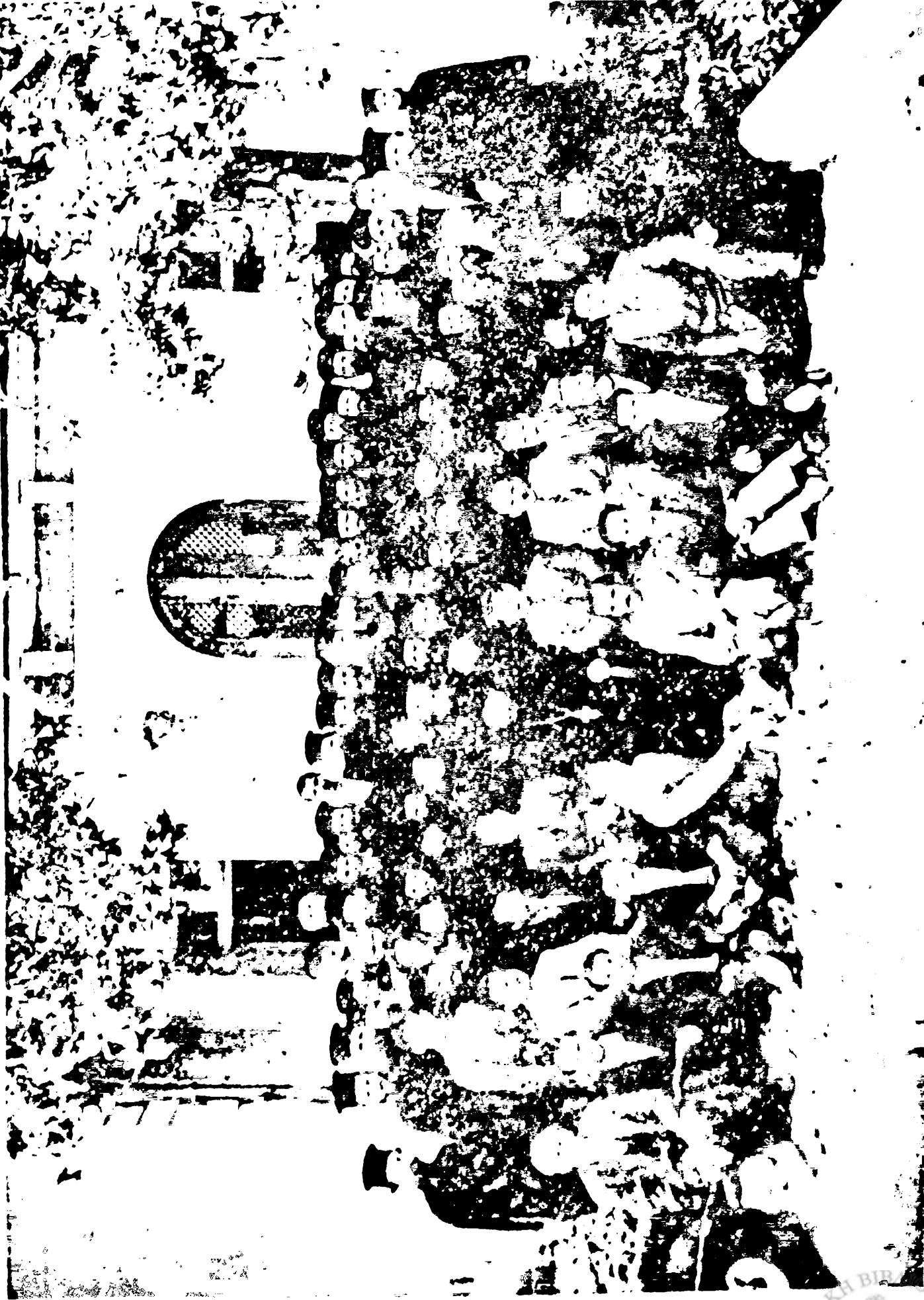
ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑ.

Με τιμὴ

Ὁ Γεν. Γραμματέας
ΣΤΑΘ. Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ὁ Κοσμητὼρ
ΕΥΘΥΜ. ΝΙΚΟΥ

Το Ίεροδασκαλείο Βελλάς στα Γιάννινα.

(Άρχείο του εικονιζόμενου Ίερέα Χρήστ. Μάτσια)

Γιώργος Μετσόλης

Ποιητής - Ήθοποιός

Γεννήθηκε στη Σμύρνη τὸ 1922. Σπούδασε Φιλολογία. Προσελήφθη στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο σὰν ἀριστοῦχος τῆς Δραματικῆς Σχολῆς του. Συνεργάστηκε ἀργότερα μὲ πολλοὺς Ἀθηναϊκοὺς θιάσους. Ἔπαιξε καὶ στὸν κινηματογράφο καὶ ἔγινε
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 84)

Βασίλης Παπανίκας

Κατάγεται ἀπὸ τὴν Πάργα. Γεννήθηκε στὰ Γιάννινα. Σπούδασε τὴν Ἱατρικὴ στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Τελικὰ τὸν κερδίζουν τὰ Γράμ-

ματα καὶ τὸ Θέατρο. Ἐφοίτησε στὴ Δραματικὴ Σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου ἀπ' ὅπου ἀπεφοίτησε ἀριστοῦχος γιὰ νὰ ὑπηρετήσῃ ἐπὶ εἰκοσιτρία χρόνια σὰν ἓνα ἀπὸ τὰ βασικώτερα στελέχη του. Συνεργάτης
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 84)

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΕΤΣΟΛΗΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ από σελίδα 83)

εύρύτερα γνωστός στο έλληνικό κοινό από τις τηλεοπτικές έκπομπές «Κεκλεισμένων τῶν θυρῶν» στο ρόλο του Προέδρου και «Ἀθάνατες Ἱστορίες» τῆς ἀγάπης.

Ἄλλὰ ὁ διφυῆς Γιώργος Μετσόλης δὲν περιορίστηκε στοῦ θέατρο καὶ τὸν Κινηματογράφου. Θεωρεῖται ἕνας ἀπὸ τοὺς σημαντικωτέρους νεοέλληνες Ποιητὲς μὲ πλούσιο ἔργο. Καὶ πέρα ἀπὸ τὴν ποίηση ἔγραψε καὶ δοκίμια καὶ μυθιστορήματα.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ τὸν καθιέρωσαν εἶναι: «Τὸ μέγα πάθος», «Ἄρτον καὶ αἷμα», «Μάνα μου, Μάνα τοῦ Κόσμου», «Ἰωνία Πατρίδα μου», «Ἀλκηστis», Δοκίμια «Τὸ θέατρο στὴν Ἀθήνα», «Τὰ ποιήματα γιὰ τὴν Πατρίδα Μ. Ἀσία», «Εὐγένεια», «Ἐπιτύμβια» γιὰ τὸ ἀνθρωπομάζεμα καὶ τὰ μπλόκα τῆς Κοκκινιάς στὴν Κατοχή.

Μεγάλῃ ἀπήχηση (2 ἐκδόσεις) εἶχε τὸ μυθιστόρημα «Ἐνας Ἕλληνας στὴν Τουρκία».

Ὁ Γ. Μετσόλης εἶναι πολυβραβευμένος συγγραφέας γιὰ τὴν ἐκτεταμένη πνευματικὴ του προσφορά. Ἔχει πάρει κρατικὸ βραβεῖο, βραβεῖο τῆς Ἀκαδημίας, τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, Ἰδρύματος Ἰπεκσί, 5 φορές ἀπὸ τὴν Ἑστία Νέας Σμύρνης, Ὑπουργεῖο Βορ. Ἑλλάδος. Ἔχει τιμηθεῖ μὲ πνευματικὲς ἐκδηλώσεις ἀπὸ Δήμους καὶ Κοινότητες καὶ Μικρασιατικὲς ὀργανώσεις ὅλης τῆς Ἑλλάδας. Παραστέκει καὶ τιμὰ χρόνια τὸ ἔργο τῆς Ἑπειρ. Ἑταιρείας.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΑΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ σελίδα 83)

τῆς Ραδιοφωνίας καὶ Τηλεοράσεως σὲ ἄνω ἀπὸ 5000 ἐκπομπές (ἀπαγγελίες καὶ παρουσιάσεις). Ἔδωκε πολλές διαλέξεις σὲ πολλές πόλεις τῆς Ἑλλάδας καὶ τὸ Ἐξωτερικὸ μὲ τελευταία στὴ Μελβούρνη καὶ τὸ Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας στὰ Πανεπιστήμια τῶν ὁποίων ἐμίλησε γιὰ τὴν Ἀρχαία Τραγωδία καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Ποίηση. Ἔχει τιμηθεῖ μὲ τὸ μετάλλιο τῆς Ἐθνικῆς Ἀντίστασης.

ἩΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ :

Ἡπειρος — Λαογραφικὰ — Ἡθογραφικὰ — Ἐθνογραφικὰ. Τόμος Α'. Ἀθῆναι 1961. Δρχ. 2500.

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ :

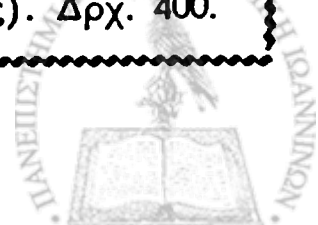
Ἡπειρος — Λαογραφικὰ — Ἡθογραφικὰ — Ἐθνογραφικὰ. Τόμος Β'. Ἀθῆναι 1964. Δρχ. 2500.

(Μὲ ἔγχρωμα σκίτσα ἀπὸ φορεσιῆς ὄλων τῶν διαμερισμάτων τῆς Ἡπείρου).

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ :

Τοῦ Τόπου μου καὶ τοῦ Καιροῦ μου. Ἡπειρωτικὰ ἱστορικὰ διηγήματα. Ἀθῆναι 1968.

(Μὲ τρεῖς διαλέξεις: Ἀγωγιάτες καὶ κираτζῆδες. Δημογεροντία, θεσμός αὐτοδιοικήσεως ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ἡπειρωτικὴ Εὐεργεσία καὶ νεοελληνικὴ Ἀναγέννησις). Δρχ. 400.

ΙΤΑΛΙΚΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ '40

✠ ΤΟΥ ΜΙΛΤΙΑΔΗ ΑΘ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

(Συνέχεια του προηγούμενου)

Ίδου μερικά από τα στοιχεία αυτά.

Στις 2 Νοεμβρίου, ο ύπαρχηγός του Έπιτελείου Άρμελίσι έσημείωνε εις τὸ ἡμερολόγιό του:

«Ὁ πόλεμος στήν Ἑλλάδα προχωρεῖ ἀργά καί ἀνάμεσα ἀπὸ μεγάλες δυσκολίες, ἐνῶ θάπρεπε, σύμφωνα μὲ τίς πληροφορίες πού μᾶς εἶχανε δοθῆ, νὰ εἶχανε γίνει δεκτά τὰ στρατεύματά μας μὲ ἀνοικτάς ἀγκάλας. Ἐπὶ πλέον παρατηροῦνται προανακρούσματα ἐχθρικής ἀντεπιθέσεως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κορυτσᾶς, ὅπου ὑπέστη ἤδη ρήγματα ἢ πρώτη ἀμυντικὴ μας γραμμὴ».

Στις 4 Νοεμβρίου εἶχανε αὐξηθῆ οἱ Ἰταλικὲς ἀνησυχίες. Ὁ ἴδιος ἔγραφε: «Σήμερα τὸ ἀπόγευμα συνῆλθον εἰς κοινὴν σύσκεψιν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μουσολίνι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν τριῶν Ἐπιτελείων περὶ τοῦ ποῖα μέτρα ἔπρεπε νὰ ληφθοῦν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως. Τὸ σχέδιον τὸ ὁποῖον προέτεινεν ὁ Μουσολίνι, νὰ γίνῃ δηλ. ἀπόβασις εἰς τὴν Πρέβεζαν, δὲν ἐγένετο δεκτὸν ἀντ' αὐτοῦ ἀπεφασίσθη ἡ ὀργάνωσις συστηματικῆς ἀποστολῆς εἰς τὴν Ἀλβανίαν 10—12 ἢ καὶ περισσοτέρων Μεραρχιῶν, προσέτι δὲ ἡ ἀντικατάστασις τοῦ Πράσκα

διὰ τοῦ Σοντοῦ.

Στις 6 Νοεμβρίου ὁ Τσιάνο ἐσημείωνε εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του: Ὁ Ντοῦτσε εἶναι δυσαραεστημένος ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ἐξελίσσονται τὰ πράγματα στήν Ἑλλάδα. Ἡ ἐχθρική ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Κορυτσᾶς ἔγινε. (Τὰ ἀποτελέσματά της δὲν θὰ εἶναι ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὁποῖα καυχῶνται οἱ Ἄγγλοι), ὅπως δὲ ὅμως ὁ ἐχθρὸς ἔκαμε μερικὰς προόδους καὶ εἶναι γεγονός ὅτι τὴν ἡμέραν τῶν ἐπιχειρήσεων, ἡ πρωτοβουλία εὐρίσκεται στὰ χέρια του. Ὁ Σοντοῦ ἔφυγε γιὰ τὴν Ἀλβανίαν δὲν νομίζω ὅτι φθάσαμε ἀκόμα στὸ σημεῖο νὰ χτυπᾶμε τὰ κεφάλια μας, ἀν καὶ μερικοὶ ἄρχισαν κιόλας νὰ τὸ κάνουν. Ἄλλως τε κατὰ τὸ ἀπόγευμα ὁ Μουσολίνι εἶναι περισσότερο ἡσυχος.

Στις 7 Νοεμβρίου ὁ Ἄρμελίσι ἔγραφε:

«Ἡμέρες γεμάτες ἀπὸ γεγονότα. Στὸν Ἡπειρωτικὸν τομέα ἡ ἐπίθεσις σταματᾶ, λόγω ἐξαντλήσεως τῆς ἐπιθετικῆς δυνάμεως τῶν Μεραρχιῶν μας. Ἀπὸ τὴν Πίνδον, ἡ Μεραρχία «Τζούλια» ὑποχωρεῖ βιαστικά. Στὸν τομέα Κορυτσᾶς οἱ Ἕλληνες ἐπιμένουν στὴ δική τους ἐπίθεσις καὶ ἀναγκάζουν τὰ στρατεύματά μας νὰ ὀπισθοχωροῦν. Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἀκόμα καὶ ἂν κατορθωθῇ

νά μπαλωθῆ κάπως ἢ κατάστασις, ἢ ἀποτυχία τῆς ἐπιχειρήσεώς μας εἶναι πλήρης.

Τὴν ἴδια μέρα ὁ Τσιάνο, ἂν καὶ διαπιστώνει, ἐπὶ τῆ θάσει νέων στοιχείων, τὴν ἀποτυχίαν, προσπαθεῖ νὰ ξεγελάσῃ τὸν ἑαυτόν του μὲ ἀστήρικτες ἐλπίδες. "Ἐγραψε δηλαδή :

«Συσκέπτομαι μὲ τὸν ὑφυπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπὶ τῶν Ἀλβανικῶν ὑποθέσεων, ὁ ὁποῖος μόλις ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὰ Τίρανα, καὶ τὸν συνοδεύω εἰς τὸν Ντουῦτσε, εἰς τὸν ὁποῖον κάμνει μακρὰν ἀνακοίνωσιν ἐπὶ τῆς καταστάσεως.

Στὸν τομέα τῆς Κορυτσᾶς ἡ κατάρρευσις μας ἤρχισεν, ὅταν ἓνα τρομοκρατημένο Ἀλβανικὸ Τάγμα ἐτράπη εἰς φυγὴν (βρῆκανε, βλέπετε, τρόπο γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὸν ἑαυτόν τους). Δὲν φαίνεται νὰ ὑπῆρξε προδοσία. (Δὲν εἶχαν φθάσει ἀκόμα στὸ σημεῖο νὰ καταλογίσουνε στοὺς ἀφοσιωμένους ὑπηκόους τους ἓνα τέτοιο, γιατί δὲν τὰ εἶχαν ἀκόμα χαλάσει ὀριστικά). Ὁ Σοντοῦ ὑποστηρίζει ὅτι μὲ λίγα Συντάγματα Ἀλπινιστῶν μπορούμε ν' ἀποφύγουμε κάθε κίνδυνον. "Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ἡπειρωτικὸν τομέα, ὁ Πράσκα εἶναι αἰσιόδοξος ἀκόμα καὶ πιστεύει ὅτι μπορούμε νὰ δημιουργήσωμε ἐκεῖ τέτοια κατάσταση, ὥστε νὰ προκαλέσωμε τὴν πτῶσιν τῶν Ἰωαννίνων».

Στις 8 Νοεμβρίου ὁ Τσιάνο ἔγραφε :

«Τὰ νέα πού μᾶς ἔφερον ὁ Γιακομόνι, δὲν συμφωνοῦν καθόλου μὲ τὰ νέα τοῦ Στρατηγεῖου, τὰ ὁποῖα

εἶναι πολὺ περισσότερο ἀπαισιόδοξα».

Ὁ Ντουῦτσε εἶχε μακρὰν σύσκεψιν μὲ τὸν Μπατόλιο καὶ τὸν Ἀρμελίτι καὶ συζητεῖ τὰ σχέδια διὰ τὴν ἀποστολὴν ἐνισχύσεων. Ὁ Μπαντόλιο ζητεῖ ἀκόμη 4 μῆνες γιὰ τὴν ἐπανάληψιν τῆς πραγματικῆς ἐπιθέσεως ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων καὶ αὐτὸ κάμνει τὸν Ντουῦτσε ἐξωφρενῶν.

Στις 9 Νοεμβρίου ὁ ἴδιος ἔγραφε :

«Ἡ κατάσταση εἶναι στάσιμος. Ἡ ἑλληνικὴ ἐπίθεσις ἔχασε τὴν ἀρχικὴν τῆς ὀρμητικότητά καὶ σιγὰ - σιγὰ ἐκπνέει. Ἀλλὰ καὶ μεις δυστυχῶς δὲν ἔχομε πιά τὴ δύναμιν ν' ἀναλάβωμε ἐκ νέου τὴν προέλασίν μας, θὰ τὸ ἐπιχειρήσωμε αὐτὸ, ἀφοῦ πρῶτα περάσουν ὀλίγες ἑβδομάδες. Ὁ Ντουῦτσε εἶναι τώρα ἐξωφρενῶν μὲ τοὺς Γιακομόνι καὶ Πράσκα πού εἶχανε παραστήσει τὴν ἐπιχείρησιν πολὺ εὐκόλῃ καὶ ἐξασφαλισμένης ἐπιτυχίας.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὁ Ἀρμελίτι ἔγραφε :

«Τρομερὰ καὶ θορυβώδης ἀποτυχία τῶν Ἰταλικῶν ἐπιχειρήσεων. Εὐρισκόμεθα εἰς πλήρως ἀδιέξοδον· σὲ μιὰ κατάσταση πού χειροτερεῖει καθημερινὰ καὶ ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐλάχιστες πιθανότητες σωτηρίας ὑπάρχουν. Ἡ κατάσταση αὕτη μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ σὲ ὀλέθριον κατήφορον».

Στις 13 Νοεμβρίου ὁ Τσιάνο ἔγραφε :

«Ὁ Ντουῦτσε ἀρχισε πιά στὰ σοβαρὰ νὰ χάνει τὴν ἐμπιστοσύνην του στὸ Μπαντόλιο...».

Στις 15 ιδίου μηνός προσέθετε:

«Φαίνεται ότι οι Έλληνες επανέλαβαν την επίθεσή τους σ' όλο τὸ μέτωπο καὶ μάλιστα μὲ σημαντικὲς δυνάμεις. Τὸ ἀπόγευμα, τὰ νέα ἀπὸ τὴν Ἀλβανία εἶναι σοβαρότερα. Ἡ πίεση συνεχίζεται καὶ ἡ ἀντίσταση γίνεται περισσότερο δύσκολη. Ἐπειτα μᾶς λείπουν — ἄκουσον, ἄκουσον, ὅπως θὰ λέγανε καὶ οἱ φίλοι μας οἱ Ἄγγλοι — μᾶς λείπουν κανόνια, ἐνῶ τὸ ἑλληνικὸ πυροβολικὸ εἶναι μοντέρνο καὶ τὸ χειρίζονται καλά. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς ὁ σύντροφος Ντὲ Βέκι σκέπτεται σοβαρὰ νὰ ὑποβάλῃ τὴν παραίτησή του ἀπὸ Διοικητῆς τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου. Καὶ ὅμως ἦτανε ἕνας ἀπὸ τοὺς φανατικώτερους — ἂν ὄχι ὁ φανατικώτερος ἀπὸ τοὺς ὑποκινητὰς τοῦ πολέμου ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, πλησίον τοῦ Μουσολίνι. Ἀλλὰ τώρα πού ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἔφθασε ὁ καιρὸς γιὰ νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ ποντίκια τὸ πλοῖο πού κινδυνεύει, θέλει νᾶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους πού θὰ ἀποβιβασθοῦν.

Στις 18 Νοεμβρίου ὁ ἴδιος πάλι, ὁ Τσιάνο, ἔγραφε:

«Πολὺ φοβοῦμαι ὅτι θὰ χρειαστεῖ νὰ ὑποχωρήσωμε, θάσει, ὅπως συνηθίζεται νὰ λέγεται, προδιαγεγραμμένου σχεδίου».

Τὴν ἴδια μέρα, ὁμιλῶντας ὁ Ντοῦτσε πρὸς τὰς «Φασιστικὰς Ἱεραρχίας, δηλαδὴ πρὸς τοὺς Γενικοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς λοιποὺς ἀξιωματούχους τοῦ Φασισμοῦ τοὺς ὁποῖους γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ εἶχε προσκαλέσῃ στὴ Ρώμη δείχνει ἀπεγνω-

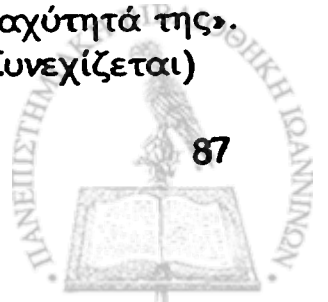
σμένῃν προσπάθεια γιὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὶς πρῶτες τοῦ χαρακτηριστικὲς ἤττες. Γι' αὐτὸ καὶ ἐψεύσθη χωρὶς ντροπὴ, εἰπὼν μεταξὺ ἄλλων ὅτι ποτὲ δὲν ὠμίλησε γιὰ «ἀστραπιαῖον πόλεμον», ἐνῶ καὶ κατὰ τὴν σύσκεψιν τῆς 15 Ὀκτωβρίου καὶ διὰ ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Πράσκα, τοιοῦτον εἶχεν ἀναλύσει.

Τὰ ἄγρια βουνὰ τῆς Ἡπείρου καὶ οἱ δασωμένες χαράδρες τῆς δὲν εἶναι κατάλληλα γιὰ τὸν «ἀστραπιαῖον πόλεμον» ὅπως τὸν θέλουν οἱ ἀθεράπευτοι ἐκεῖνοι ἐρασιτέχναι τῆς στρατηγικῆς μὲ τὶς καρφίτσες καὶ τὰ σημαϊάκια ἀπάνω στοὺς χάρτες. Οὐδεμία λέξις, οὐδεμία ἐνέργεια ἰδική μου ἢ τῆς κυβερνήσεως ἢ οἰουδήποτε ἄλλου ὑπευθύνου παράγοντος, ἐπέτρεπε τοιαύτην πρόβλεψιν. Δὲν νομίζω ἐπομένως ὅτι ἀξίζει τὸν κόπο νὰ διαψευσθοῦν αἱ πληροφορίες τὰς ὁποίας διέδωσεν ἡ ἑλληνικὴ προπαγάνδα».

Αὐτὰ ὑπεστήριξε τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Ντοῦτσε, ἀλλ' ὅπως εἶπαμε προηγουμένως ἀκριβῶς διὰ τοιοῦτον «ἀστραπιαῖον πόλεμον» προέβλεπαν τὰ ἰταλικά σχέδια πού ἀνεπτύχθησαν κατὰ τὴν περίφημη στρατιωτικὴ σύσκεψη τῆς 15 Ὀκτωβρίου.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Μουσολίνι τὸν συνέστησε στὸν Πράσκα μὲ τὴν ἀπὸ 25 Ὀκτωβρίου ἰδιόγραφον ἐπιστολήν του. «Ἐπιτεθεῖτε μὲ τὴν μεγαλυτέραν ὀρμὴν καὶ ἀποφασιστικότητα, τοῦ ἔγραφε. Ἡ ἐπιτυχία τῆς δράσεως θὰ ἐξάρτηθῇ πρὸ πάντων ἀπὸ τὴν ταχύτητά της».

(Συνεχίζεται)

ΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΙ ΣΤΟ ΕΠΟΣ ΤΟΥ '40

ΤΟΥ ΤΑΣΟΥ ΖΑΠΠΑ

ΣΗΜ. Α.Χ.Μ.:

Τὰ δημοσιευόμενα 'Ημερολόγια, 'Αφηγήσεις, Μελετήματα από τον 'Ελληνοϊταλικό Πόλεμο του '40 προκαλούν συγκινήσεις και αναπολήσεις στους ανθρώπους της γενιάς που τὰ έζησε. Τὰ αίσθηματά αυτά και οι κραδασμοί σύμφωνα με τον νόμο των συγκοινωνούντων δοχείων προκαλούν αντανακλάσεις και αναπαράγονται άλλες έντυπώσεις και αναφέρονται άλλες αναμνήσεις.

(1) Τάσος Ζάππας μᾶς στέλνει τις δικές του αναμνήσεις από τὸ άγνωστο στους πολλούς «σιδηροδρομικό και μεταφορικό μέτωπο» τῆς ιστορικής εκείνης σύρραξης. άποσπάσματα τῶν όποιων δημοσιεύουμε:

ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΡΓΗ

Πριν ακόμα από τον Οκτώβριο του '40, καθώς ο πόλεμος φαινόταν να μην είναι μακριά, σε ένταση βρίσκονταν όλοι οι κλάδοι του δικτύου των σιδηροδρόμων και σε πυρετώδη προετοιμασία για ν' αντιμετωπιστούν οι ανάγκες που θα προκάλυψε ο πόλεμος.

.....

Είχε έρθει πρώιμα, με πολύ κρύο, ο χειμώνας. Εκείνος ο τρο-

μέρος χειμώνας με τ' αδυσώπητα χιόνια στα ελληνοαλβανικά καταράχια, που βάζανε σε πρωτογνώριστη δοκιμασία το στρατό μας. Θυμάμαι, σα να 'ναι τώρα, εκείνη την ιστορική ημέρα της 28 Οκτωβρίου. Πώς μπορεί να φύγει από τη θύμησή μου;

Είχαν αρχινήσει να σκούζουν πρωί - πρωί ανατριχιαστικά οι σειρήνες του συναγερμού πάνω από τις στέγες. Θα ήταν κατά τις δέκα με έντεκα που φάνηκε στον ουρανό της Αθήνας, σε μεγάλο ύψος, το πρώτο ιταλικό αεροπλάνο, που μας έκανε να βγούμε απ' τα γραφεία, όχι για να τρέξουμε σε τριγυρινά υπόγεια, που είχανε χαρακτηριστεί, εκ των ενόντων, αντιαεροπορικά καταφύγια(!), μα για να ξεχυθούμε στους δρόμους κραυγάζοντας συνθήματα, γεμάτοι οργή, για τη δολοφονική επίθεση που είχαμε δεχτεί ή τραγουδώντας.

Πλημμύρισαν κόσμο οι δρόμοι, η Ομόνοια, η Σταδίου. Βρέθηκα ανάμεσα στον αγαναχτισμένο λαό, στη Σταδίου. Από το οργισμένο πλήθος είχε ξεκόψει, θυμάμαι, και είχε βγει στον εξώστη ενός ξενοδοχείου

ή σπιτιού — κάπου εκεί κοντά στο βιβλιοπωλείο Κάουφμαν — έτσι αυθόρμητα, κι έβγαζε λόγο, γεμάτο οργή και μίσος για τη φασιστική δουλιότητα, οιστρηλατημένος, ο θεατρικός συγγραφέας Δημήτρης Μπόγρης. Φανερό πως είχε ξυπνήσει μέσα σ' αυτόν τον Κουλουριώτη η κραυγή των προγόνων του Σαλαμινομάχων. Κι εμείς από κάτω να κραυγάζουμε δικαιολογημένα έξαλλοι. Μια ομάδα νέων έτρεξε στο σπίτι του Παλαμά — στην αρχή της οδού Ασκληπιού — να φέρει στον εθνικό ποιητή το μήνυμα του πολέμου, ν' ακούσει τον υψηλό λόγο του.

Κι ο Κωστής Παλαμάς ανασήκωσε τη λευκή κεφαλή του, για να τους πεί εκείνο το αξέχαστο:

«Αυτό το λόγο θα σας πῶ,
δεν έχω άλλο κανένα,
μεθύστε με τ' αθάνατο
κρασί του Εικοσιένα».

Η ΜΕΓΑΛΗ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ

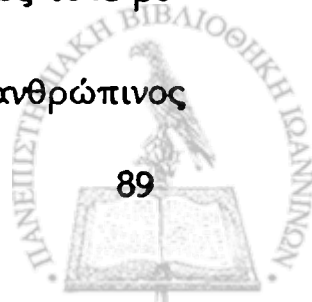
Την ίδια κιόλας μέρα αρχίνησε η μεγάλη κινητοποίηση. Ασταμάτητα όλη τη νύχτα περνούσαν έξω από το γραφείο μου της Γ' Σεπτεμβρίου και Μάρνη — όπου χειριζόμουν τον κρυπτογραφικό κώδικα — με πλήρη οπλισμό τα στρατευμένα παιδιά και να οδεύουν με ταχύ βηματισμό στο σιδηροδρομικό σταθμό Αθηνών, για να προλάβουν να φύγουν γρήγορα για το Μέτωπο, να εμπλακούν στη μάχη και ν' αποκρούσουν το σιδερόφραχτο στρατό του Μουσολίνι, που ερχόταν να σκλαβώσει την Ελ-

λάδα. Και νά 'ναι έξω στους δρόμους της Αθήνας πηχτό το σκοτάδι, από την υποχρεωτική συσκότιση που επέβαλλε η άμυνα της χώρας.

Έπρεπε ψηλαφητά να θαδίσεις για να μην πέσεις απάνω στον άλλο.

Άφηναν τον κρυπτογραφικό κώδικα και αφογκραζόμουν το ποδοβολητό, μαζί και το τραγούδι, που αντηχούσαν και τα δυο, μέσα στη φθινοπωρινή νύχτα, ως την αυγή. Ήταν ασύλληπτο αυτό που γινόταν, νύχτα - μέρα, στους σταθμούς της Αθήνας και του Πειραιά. Χιλιάδες οι στρατευμένοι να ορμούν ασυγκράτητα, κατά κύματα, στα οχήματα, ν' αναρριχώνται ακόμα και στις στέγες, να τραγουδούν, να πυροβολούν ακράτητα κι ασυλλόγιστα από τις πόρτες, απ' τα παράθυρα, απ' τις στέγες, να φέρνουν κάτω τα τηλεγραφικά σύρματα, γιομάτοι ενθουσιασμό, γιατί πήγαιναν να πολεμήσουν — πες σωστότερα να πεθάνουν — για ό,τι είχαν ακριβότερο στη ζωή. Άραγε θα βρεθεί ποτέ ποιητής, ν' αποδώσει με την ωδή του, τη μέθη αυτού του λαού, του αείποτε νέου; Αν εκείνες τις ώρες της μεγάλης κινητοποίησης, έβαζες τ' αφτί σου πάνω στις σιδερένιες ράγιες, δε θ' άκουγες μόνο τον αχό του τρένου, που γλίστραγε σφυρίζοντας μες από τ' άγρια φαράγγια, τις κοφτές τρασέρες και τα τούνελ. Θ' αφογκραζόσουν το σφυγμό του ίδιου του λαού, και τον παλμό του σιδηροδρομικού κόσμου, που είχανε κινηθεί, μ' ένα άγνωστο ως τότε ρυθμό.

Από την άλλη μεριά, ανθρώπιнос

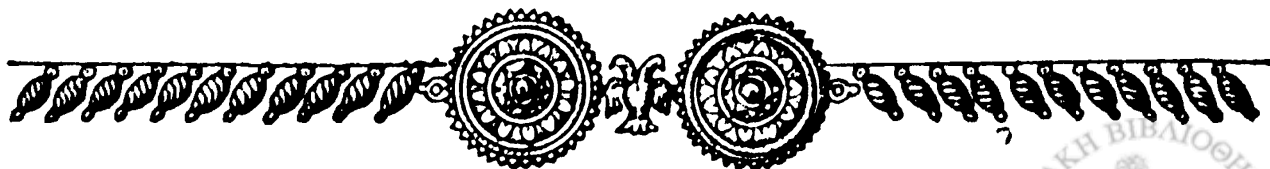
χείμαρρος οι στρατευμένοι, να ξεκινάνε κι από τ' άλλα πολυάνθρωπα κέντρα, να κατακλύζουνε τους σιδηροδρομικούς σταθμούς και τα τρένα να πρέπει το συντομότερο να τους προωθήσουν εκεί που τους καλούσε η ανάγκη. Παράλληλα, σε όλο το φάσμα του σιδηροδρόμου, κινητοποίηση στο έπακρο. Ανάλογη κινητοποίηση, φυσικά, και στα δίκτυα των ΣΠΑΠ και των Θεσσαλικών. Πυρετός στα μηχανοστάσιά μας, στ' αμαξοστάσια, στους σταθμούς. Κι όλη η δουλειά να γίνεται εκεί με συσκότιση για λόγους ασφαλείας. Το γενικό Επιτελείο Στρατού είχε, με τη Στρατιωτική Επιτροπή Γραμμών, και τις αρμόδιες υπηρεσίες του δικτύου, προετοιμάσει το σχέδιο κινητοποίησης όλου του μηχανισμού για την ανάληψη του μεταφορικού στρατιωτικού έργου. Μόνο στο κρατικό δίκτυο κυκλοφόρησαν, τον πρώτο μήνα του πολέμου, διόμισυ χιλιάδες αμαξοστοιχίες, δηλαδή κάπου 80 στρατιωτικοί συρμοί το μερόνυχτο, εκτός από τις επιβατικές και εμπορικές αμαξοστοιχίες.

Κοντά στις εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπινες ψυχές και τις κάπου εκατό χιλιάδες κτήνη, έπρεπε να μεταφερθούν και τα πυρομαχικά, τα κανόνια, όλη η πολεμική μηχανή. Και όλα αυτά θα γινόνταν κυ-

ριότερα με λευφό ή χωρίς φωτισμό. Και οι άνθρωποι που δούλευαν σε όλο αυτό το μηχανισμό, να περπατούν μ' ένα μικρό κλεφτοφάναρο κρεμασμένο στο επάνω κουμπί του σακκακιού. Και οι φύλακες γραμμής, έπρεπε να τρέχουν με τα πόδια τα πέντε τους χιλιόμετρα ο καθένας, μες στη βροχή ή το χιόνι, ασταμάτητα, κάμποσες φορές, νύχτα - μέρα, για να βεβαιωθούν ότι δεν έπεσε πουθενά βόμβα.

Ποίος έμαθε, κάπως πλατύτερα, τί πρόσφεραν εκείνες τις κρίσιμες ώρες οι σιδηροδρομικοί μας και τί επετέλεσαν οι σιδηροδρομικοί που δούλευαν με αυταπάρνηση; Ο τακτικός καθηγητής της Μηχανικής του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Ε. Μ. Πολυτεχνείου Κ.Π. Παπαϊωάννου που ήταν τότε επιθεωρητής μηχανικός των ΣΕΚ, έχει γράψει (περιοδ. «Συγκοινωνία», Μάρτιος του 1954) :

«Ποίος θα λησμονήσει ποτέ την απaráμιλλον τάξιν και την ταχύτητα μεθ' ων επραγματοποιήθησαν δια του σιδηροδρόμου η μεταφορά του στρατού μας και των εφοδίων; Και ποίος, από όσους εζήσαμεν εκείνας τας μεγάλας ημέρας, θα λησμονήσει ποτέ την αυτοθυσίαν των σιδηροδρομικών αφανών ηρώων του Αλθανικού Έπους;»

Ἡ συγκοινωνία τῶν Ζαγοροχωριῶν μας

- στὰ παλιὰ -

ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Ὁ Ρόβας ἐξεκίνησε
μέσ' στή Βλαχιά νὰ πάει!

Μένει τὸ τραγούδι τοῦτο, γιὰ νὰ θυμίζει τὰ καραβάνια καὶ τοὺς ἀγωγιάτες, πού πραγματοποιοῦσαν στὰ παλιὰ τὴν ἐπικοινωνία ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους σμίγοντας τὶς χῶρες καὶ τὶς καρδιές τους! Ἡ τεχνοκρατία ἢ τωρινὴ τ' ἀπάλειψεν ὅλα καὶ παρὰ τὴν ταχύτητα καὶ εὐκολία, πού χαρίζει κατάπτε ἐκεῖνα τὰ παλιὰ, πού ἐπὶ αἰῶνες σφιχτόδεσαν τὸν κόσμον κι ἄφηναν σ' ὅσους τὰ ζοῦσαν νοσταλγικὲς θύμησες!! Ἀναμνήσεις, πού σὰν κατεβαίνουν στὴν καρδιά ζεσταίνουν τὸ αἷμα καὶ τρέφουν τὴν ψυχὴ!

Μεγάλον πρᾶγμα ἢ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν οἰκισμῶν τῶν κατοίκων! Ἀπὸ τότε πού ἐμφανίστηκεν ὁ ἄνθρωπος στὴ γῆ, πρῶτον τοῦ μέλημα ἦταν — μετὰ τὴν ἐγκατάστασίν του στὸν τόπον πού θάμενε ἔστω καὶ προσωρινὰ — νὰ κάνει μονοπάτια πρὸς τὴν πηγὴ, πρὸς τὸ κунήγι, πρὸς τὴ βοσκή, πρὸς τὶς ἀπλωσιές τῆς γῆς πού καλλιεργοῦσε!

Ἀργότερα, πού δημιούργησε μόνιμους οἰκισμοὺς, πλάτυνε δρόμους, ἔστησε γεφύρια στὰ ρέματα, καλυ-

τέρευε τὸ διάβα του πάνω στῆς γῆς τὶς πτυχώσεις καὶ σκάρωσε μέσα συγκοινωνιακὰ νὰ τὸν βοηθοῦν στὶς μετακινήσεις του στὶς θάλασσες καὶ τὶς στεριές.

Στὰ δικά μας τὰ χωριά — τὰ Ζαγοροχώρια — ὡς τὸν τελευταῖον πόλεμον οἱ κάτοικοί τους εἶχαν ἀξιους δουλευτάδες καὶ πολύτιμους βοηθοὺς τὰ ὑποζύγια, μουλάρια, ἄλογα καὶ γαῖδούρια πού φόρτωναν τὸ βίον τους καὶ πήγαιναν καθάλα σὲ κοντινὲς ἢ μακρινὲς ἀποστάσεις ἀνηφορίζοντας στὰ βουνά, διαβαίνοντας ράχες καὶ πλατώματα, δρᾶσκελώντας γεφύρια καὶ κακοστρατιές.

Σὲ κάθε χωριὸν κάθε σπιτὶ εἶχε καὶ τὸ δικό του φορτιάρικο ζῶον, πού ἦταν — ὕστερα ἀπ' τ' ἀνθρώπινο περιέχον τῆς οἰκογένειας — τὸ σπουδαιότερον κίνητρο τῆς δουλειᾶς καὶ τῆς δημιουργίας.

Μ' αὐτὸ θὰ πήγαιναν στὸ χωράφι, στ' ἀμπέλι, στὸν κῆπον, στὸ μύλον, στὴ στρούγκα, παντοῦ. Θὰ κουβαλοῦσαν ξύλα, ὑλικά γιὰ οἰκοδομὲς, γιὰ φράχτες καὶ κληματαριές, φουσκὶ στὶς καλλιέργειες, χορτάρια καὶ κλαδί γιὰ τὸ χειμῶνα — κι' ὅλα τ' ἀγαθὰ πού χάριζεν ἢ δούλεψή τους στὴ γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ

τους άπασχόληση.

Τὸ μουλάρι τους θά έπισκέπτονταν τὰ κοντινά ἢ μακρινά χωριά, θά έπικοινωνοῦσαν μετὰ τὰ Γιάννινα νά πουλήσουν τὰ προϊόντα τοῦ τόπου τους καί νά μεταφέρουν τὰ χρειαζόμενα γιά τήν έπιβίωσή τους τρόφιμα, έπιπλα, έργαλεία καί ὅσα θέλει καί χρειάζεται ὁ άνθρωπος γιά νά ζήσει.

Μετ' ἄλογα καί τὰ μουλάρια, ἀφοῦ θάπλωναν έπάνω στά σαμάρια τους τοὺς σιτζαντέδες τῆς ἀνατολῆς καί θά κρεμοῦσαν τὰ ζυγκιά, θά πήγαιναν στά πανηγύρια τῶν χωριῶν, στὸ ψίκι τῶν γάμων μετὰ τὴ νύφη καί τὸ γαμπρό, στὸ συγγενολοῖ ποὺ γιόρταζε, στὸ γιατρὸ ποὺ τὸν εἶχαν ἀνάγκη.

Στ' ἄλογο καθάλα θάρχονταν ὁ ὑπάλληλος τοῦ δημοσίου, ὁ δάσκαλος, ὁ παπᾶς, ὁ ξενητεμένος μετὰ τὰ καζάντια του, ὁ κουρασμένος γέρος, γιά ν' ἀφήσει στήν πατρίδα του τὴ στερνή του πνοή.

Τὰ ὑποζύγια θά χρησιμοποιοῦνταν στὸ χτίσιμο ναῶν καί σχολείων, δρόμων καί γεφυριῶν καί ἄλλων ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων καί θά έπιτάσσονταν ἀπὸ τὸ Κράτος στὶς ἀνάγκες του καί στοὺς πολέμους τοὺς φριχτοὺς.

Καί πόσα ἄλλα έπαγγέλματα δέν ζοῦσαν καί δέν δημιουργοῦσαν μετὰ τὴν ὑπαρξη καί χρησιμοποίηση τῶν ὑποζυγίων τοῦ τόπου μας καί τοῦ λαοῦ μας.

Οἱ σαμαράδες ἀπαραίτητοι γιά τὴν τέχνη τους φτιάνονταν καί έπι-

διορθώνοντας σαμάρια, ποὺ χωρὶς αὐτὰ δέν μποροῦν ν' ἀποδόσουν τὰ φορτηγά.

Οἱ πεταλωτῆδες, ποὺ μετὰ τὰ πέταλα καί τὰ καρφιά στηρίζουν τ' ἀνεβοκατεβάσματα τῶν μουλαριῶν στά δύσβατα βουνά τῆς Ἠπείρου.

Οἱ τσαρουχάδες ποὺ — μαζί μετὰ τσαρούχια τους — έφτιαχναν καί τὰ καπίστρια μετὰ τίς χάντρες, τὰ κουσκούνια καί τὰ μπαλντούμια καί τίς ἴγκλες καί τίς ζῶστρες καί τὰ ζυγκιά τῶν μουλαριῶν, ἀπαραίτητα συνακόλουθα τῆς ἀρμάτας τους!

Οἱ χαντζῆδες ποὺ στέγαζαν καί περιποιοῦνταν τὰ ὑποζύγια προσφέροντας χορτάρι, πότισμα καί καθαριότητα στά χάνια τους, ἐνῶ τώρα «κλαῖνε τὰ χάνια γι' ἄλογα...».

Οἱ θλάχισσες, ποὺ στὸν ἀργαλειό τους ὑφαίνουν τὰ κεντητά πανωκάπουλα καί τὰ χράμια ποὺ σκέπαζαν τὰ ντέγκια καί τίς μεριές καί ποὺ ἄπλωναν γιά τὴν καθάλα. Καί τέλος οἱ καρβανάρηδες! Αὐτοὶ οἱ κλωσυνᾶτοι, οἱ ἀκούραστοι, οἱ φιλότιμοι καί οἱ μπεσαλῆδες τίμιοι δουλευτάδες, ποὺ μετὰ τὰ ὑποζύγια τους έφερναν στά χωριά μας τοὺς ξενητεμένους μετὰ τὰ καζάντια τους τὰ ζηλεμένα!

Αὐτὰ ἔμειναν πονεμένες ψυχές. Μετέφεραν χαρωπά κι έλπιδοφόρα μηνύματα. Κουβαλοῦσαν πράματα καί θάματα γιά νά στολίσουν ἀνθρώπους καί σπίτια καί ν' ἀνεβάσουν τὸ πολιτιστικὸ επίπεδο τῶν χωριῶν μας στὴ λεβεντιά, στὴν ἀρχοντιά καί προκοπή. Νά δώσουν πε-

ριασσότερη λαμπράδα στον ιδιόρρυθμο και ιδιότυπο ζαγορίσιο πολιτισμό.

Τώρα με τη ρόδα και τὰ καυσαέρια και τ' ἄλλα τερτίπια τῆς τεχνοκρατικῆς ζωῆς ὅλα τοῦτα ἀνήκουν στὰ περασμένα. Στὰ περασμένα, πού με τῆ δροσιά τους και τὴν ἀγνὴ εὐωδία τους ἐμᾶς τοὺς παλιούς μας προκαλοῦν νὰ θυζαίνουμε ἀπ' τὴν καθαρὴ θρυσούλα τους και νὰ δίνομε ζωογόνα τροφή στὴν καρδιά μας. Νὰ τ' ἀνιστοροῦμε στοὺς νιώτερους, πού δὲν τὰ ξέρουν, γιὰ νὰ μὴν ἀποξενώνεται ἡ καρδιά τους ἀπ' τῆς φυλῆς μας τὶς ρίζες και νὰ νιώθουν καθαρὸ κι ὀλόθερμο τὸ αἷμα τους πῶχουν κληρονομιά ἀπ' τοὺς γονεῖς τους.

Στὸ χωριό μας δυὸ ἀλησμόνητους καρβανάρους εἶχαμε παλιοῦθε. Τὸ Γιαννάκη Καραβίδα και τὸν Κώτσιο Κατσιούρα. Ἀναφέρω τὰ ὀνόματά τους ἔτσι γιὰ μοσχολίβανο κι ολόφλογο κεράκι στὶς ψυχές τους.

Θυμᾶμαι και δακρῦζω σὰν ἔφταναν στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἀνηφορίζοντας ἀπ' τὰ Γιάννινα, και δέχονταν τὴ μυρωδιὰ ἀπ' τ' ἀμάραντα στὶς βουνοπλαγιές, ἀπάλαιναν οἱ χτύποι τῆς καρδιάς τους και ζων-

τάνευαν μέσα τους ὅλα τοῦ Θεοῦ τὰ μεγαλεῖα. Ὁ ἥλιος, τ' ἄστρα, τὸ ἡλιοβασίλεμα, ἡ ἀνατολή, ἡ μέρα, ἡ νύχτα, ἡ αὐγή, τὰ νερά, τ' ἄνθια, τὰ θουνά, ὅλης τῆς πλάσης ἡ δόξα. Κι ἄρχιζαν ἀπαλόηχο και γλυκόλαλο τὸ τραγούδι. «Γιὰ δέστε τὸν ἀμάραντο σὲ τί ραῖδιὸ φυτρώνει!» Καὶ κατηφορίζοντας πρὸς τὸ χωριὸ σὰν ξαφνιάζονταν ἀπὸ τὰ πετάγματα τῶν περδικοκοπαδιῶν ἄλλαζαν σκοπὸ «εἶσαι θουνίσια πέρδικα». Καὶ σὰν ζύγωναν στοῦ χωριοῦ τὴν ἄκρη, γιὰ νὰ χαροῦν ὅσοι καρτεροῦσαν τὰ ποθούμενα ἀντιλαλοῦσε «Ξύπνα, περδικομάτα μου!...»

Ἡ γλύκα τῶν τραγουδιῶν διαβαίνοντας ἀπ' τῶν δέντρων τῆ δροσιά, τῶν λουλουδιῶν τ' ἀρώματα, τ' ἀέρα τ' ἀπαλοχάδεμα, τῶν ἀηδονιῶν τὸ λάλημα, τῶν νερῶν τὶς δροσοσταλίδες καταστάλαζε στὶς καρδιές τῶν χωριανῶν κι ἄφηνε πανωθιό τους τὴ χαρὰ, τὴν ἐλπίδα, τὴν ξεκούραση, τὴν ἀπαντοχὴ, μυρωμένα ἀμάραντα λουλούδια ἀνθρωπιᾶς πού τ'ἀνιῶθαν σὰν τὸν ἥλιο, σὰν τὸ φεγγάρι, σὰν τοῦ καλοκαιριοῦ τὴ χαρὰ ἀκούοντας: «Τώρα τὸ γλυκοχάραμα, πού κεληδοῦν τ' ἀηδόνια, ἀνοιξε τὸ παράθυρο και δείξε μου συμπόνια!...».

Ἡ Ἠπειρος πρὶν ἑκατὸ χρόνια καὶ κάτι

ΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Ξερά κλαριά καὶ... στραβόξυλα στὸ κοινωνικό τους δάσος

(Ἀρχεῖο Μάνθου Οἰκονόμου)

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ

Τὰ Γιάννινα ἦταν συνήθως νοικοκυρευμένα καὶ σὲ καλοὺς καὶ σὲ χαλεποὺς καιρούς. Ἀλλὰ δὲ μπόρεσαν ν' ἀποφύγουν τὶς ἔριδες γιὰ τὰ κοινὰ τοῦ δήμου. Ἴσως διότι, ἂν τὰ πολιτικά πάθη καὶ τὰ σκάνδαλα ταλαιπωροῦν λαοὺς καὶ ἔθνη, οἱ Ἕλληνες πρωτεύουν σ' αὐτά. Ὅπως δὲ ποτε, ἀποδεικνύεται σωστὸ τὸ ὅτι «δὲν ὑπάρχει δάσος χωρὶς ξερά κλαριά... Οὔτε κοινωνικὸ δάσος χωρὶς στραβόξυλα!»

Ἐπειδὴ, δε καὶ οἱ κληρικοὶ, σὰν ὄλους μας τοὺς θνητοὺς, ἔχουν σαρκό τρωτὸ στὶς ἀνθρώπινες «ἀδυναμίες», παρασύρθηκαν σὲ «χορὸ σκανδάλων καὶ ρεμούλας» ἀκόμη καὶ μέλη τῆς... χορείας ἱεραρχῶν! Ἔτσι τὸ χορὸ αὐτὸ ἔσυραν, μὲ τὴ σειρά τους, καὶ δυὸ ἄσπονδοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ μητροπολίτες Ἰωαννίνων, διαρρηγνύοντες τὰ ράσα τους γιὰ τὴν μητροπολιτικὴ ἔδρα. Ἕνας μάλιστα ἀπὸ τοὺς «διάπυρους... διῶκτες» τῶν ἐπιστημῶν παρὰ λίγο νὰ ρίξει στὴν πυρὰ, ὅπου καίονταν τὰ... καταραμένα βιβλία, καὶ τοὺς προοδευτικὸς καθηγητὲς τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς.

Τὴ θλιθερὴ αὐτὴ ὑπόθεση κι' ἄλλες ἀθλιότητες θ' ἀναφέρουμε τώρα, μὲ χρονολογικὴ σειρά.

ΔΙΩΓΜΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΚΑΙ ΚΑΨΙΜΟ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἡ «Ἀθηνᾶ» τῆς 1ης Ἰουλίου 1839, σὲ ἀνταπόκριση ἀπὸ τὰ Γιάννινα, μᾶς... προετοιμάζει γιὰ κακὰ μαντάτα, μὲ τὸ ἐξῆς ἐνδεικτικὸ προοίμιο:

ΜΑΤΑΙΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Ἡ «Ἀθηνᾶ» ἐπανέρχεται στὸ θέμα δριμύτερη στὶς 9 Δεκεμβρίου 1839. Ὅταν οἱ γιαννιώτικες ἀνταποκρίσεις ἦταν ἡ ἐγκυρότερη πηγή γιὰ πληροφόρηση καὶ σχόλια τοῦ ἀπανταχοῦ ἑλληνικοῦ τύπου, σχετικὰ μὲ τοὺς... ἄθλους τοῦ «φανατικοῦ καλόγερου», τὸν ὁποῖο κατέκρινε ἡ πλειοψηφία τῶν ἐφημερίδων. Καὶ ἐνῶ ἡ «Ἑλλάς», ἐφημερίδα τῆς «ἄλλης ὀχθῆς», δημοσίευε λιθέλλους γραμμένους ἀπὸ «παράσιτα τινὰ ἀνθρωπάκια τοῦ μητροπολίτου», ὅπως ἀναφέρει ἡ «Ἀθη-

νά», ἢ ὁποῖα συνίστα «σὼφρόνισμὸν τοῦ μητροπολίτου καὶ νουθέτησιν τινῶν ἀπονενοημένων Ἰωαννιτῶν».

ΑΛΛΟ ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ, ΚΙ' ΑΛΛΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Σὰν νὰ μὴ ἀρκοῦσαν οἱ ἄθλοι τοῦ μητροπολίτη, ἔσκασε κι' ἄθλος ἕνός ἡγούμενου. Τὸν ἀναφέρει γιαννιώτικη ἀνταπόκριση, στὸν «Αἰῶνα» τῆς 1ης Ἰανουρίου 1840:

«Ὁ Ἅγιος Ἰωαννίνων δὲν ἔλαβε καμίαν μεταβολὴν εἰς τὸ καλύτερον· δὲν εἶναι πολὺς καιρός, ἀφ' οὗ ἐσυκοφαντήθη Ἠγούμενος ἑνὸς Μοναστηρίου ὡς ἔνοχος πορνείας, τὸν ὁποῖον φυλακώσας αὐτός, ἐζημίωσεν δύο χιλιάδες (ἄρ. 2000) γρόσια, ἐπῆρε δὲ καὶ ὡς πρόστιμον ἀπὸ τὸ μοναστήριον δέκα χιλ. (ἄρ. 10.000) γρόσια· ἄλλ' ἐρωτῶμεν τὸν ἅγιον Ἰωαννίνων, ἂν ἔπταισεν ὁ Ἠγούμενος, τὸ μοναστήριον τί τὸν ἔπταισεν; Ἔχει ὁμως πρόχειρον ἀποκρίσιν, ἂν τὸν ἀκούσης. «Μὲ τί θὰ ἐβγάλει τὰ χρέη του;» — Ὁ Μητροπολίτης οὗτος ἐφυλάκωσε καὶ ἱερέα τινα, ἐπὶ λόγῳ, ὅτι δὲν ἠυλόγησε, καὶ δὲν ἐπλήρωσε πρὸς αὐτὸν τὰ ἐνοριακὰ δικαιώματά του καὶ τὸν ἀπέλυσεν ἔπειτα, λαθῶν πρόστιμο πεντακόσια (ἄρ. 500) γρόσια. — Ἐνας Ζαγορίσιος ἔβγαλεν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Συνοδικὸν ἐπιτίμιον διὰ γρόσια πεντακόσια, τὰ ὁποῖα τὸν ἔκλεψαν, τὸ ἔφερε λοιπὸν εἰς τὸν Ἀρχιερέα Ἰωαννίνων νὰ τὸ ἐπιβεβαιώσῃ διὰ ν' ἀναγνωσθῇ ἐπ' ἐκκλησίας, καὶ τὸν ἐζήτηι διὰ τὴν

ἐπιβεβαιώσιν τετρακόσια (ἄρ. 400) γρόσια· ἐγὼ τὸν εἶπεν ὁ ἄνθρωπος, τὸ ἔβγαλα εἰς τὸ Πατριαρχεῖον μὲ πενήντα μόνον, καὶ ἡ Πανιερότης σου μὲ ζητεῖς τετρακόσια; — Τόσα ζητῶ, ἂν θέλεις διάβασέ το, εἰδεμὴ ἄς στέκη, — ἐμένα πεντακόσια γρόσια μόνον ἔκλεψαν, καὶ νὰ δώσω τετρακόσια εἰς τὸ ἀφοριστικόν; — ἂν δὲν λάβω τόσα ἀπὸ σέ καὶ τόσα ἀπὸ ἄλλον, πῶς θὰ σταθῇ τοῦτος ὁ λαμπρὸς οἶκος, (ἐννοῶν τὴν μητροπολὶν τοῦ) ἠξεύρεις πόσον μεγάλη εἶναι τὰ ἔξοδα τῶν Ἀρχιερέων. — Δός με το πίσω, δὲν τὸ ἐπιβεβαιώσω — δὲν σέ τὸ δίδω, εἰς ἐμένα γράφει», αὐτὰ εἶπεν ὁ Ἰωαννίνων καὶ ἐκράτησε τὸ ἐπιτίμιον.

Καλός, ἐπαίνων ἄξιος, ἀχρεῖος δὲ ψόγων.

Οἱ φιλόμουσοι καὶ ἀείμνηστοι Ζωσιμάδαι καὶ Πικροζωῖδαι, οἱ εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος, ἀφιέρωσαν εἰς τὴν πατρίδα των Ἰωαννίνα ἀδρὰ ἀφιερῶματα πρὸς σύστασιν σχολείων καὶ ἄλλων φιλοanthρωπικῶν καταστημάτων. Ἐξ αὐτῶν ἐμβαίνουσιν ἐτήσιοι τόκοι 12 χιλιάδες δίστηλα καὶ ἐπέκεινα· ἢ σπατάλη καὶ ἢ κατάχρησις, ἣτις γίνεται ἀπὸ τοὺς καλοὺς μας ἐπιτρόπους, ἔφθασεν εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν· κατ' ἔτος ἐξοδεύουν εἰς μισθοὺς διδασκάλων, Νοσοκομεῖον, πτωχοὺς κτλ. μὲ ὑπερβολὴν 40 χιλιάδες γρόσια, τὰ λοιπά... ἠξεύρετε τί γίνονται; παρανάλωμα τῶν ὀρέξεων τῶν μὲν καὶ δέ, ἀνθρώπων, οἵτινες μακρὰν τοῦ νὰ σεβασθῶσιν τὰς ἱεράς σκιάς τῶν φιλοπατρίδων.

ἐκείνων ἀνδρῶν, μακρὰν τοῦ νὰ κήδωνται πατρικῶς ὑπὲρ τῆς ἐκπαίδευσως τῆς πτωχῆς νεολαίας, καὶ νὰ ἀκούωσι τὴν εἰς τὰ θάθη τῆς σκληρᾶς καρδίας των ἀντιβῶσαν φωνὴν τῆς συνειδήσεως ἐξ ἐναντίας ὅχι μόνον σφετερίζονται τοσαύτην ποσότητα χρημάτων, καὶ τὸ ταμεῖον πρὶν ἐκπνεύσῃ τὸ ἔτος εὐρίσκειται εἰς χρέος, ἀλλὰ καὶ τὸν ναὸν αὐτῶν τῶν Μουσῶν ἐτόλμησαν νὰ βεθλώσουν!... "Ε, κύριε Συντάκτα, ἄνθρωποι ἀνεύθυνοι, ἄνθρωποι μὲ τὴν σπάθην εἰς τὰς χεῖρας, Τουρκοαναθρεμμένοι, πράττουν ὅ,τι τὸ Ἐγὼ τοὺς ὑπαγορεύει τὸ τρομερώτερον δὲ καὶ ἀνήκουστον ἄχρι τοῦδε εἶναι τὸ ἐξῆς. Ὁ Σ. Δ. Ζ. καὶ συντροφία, ἀφοῦ ἀξόδευσαν ὑπὲρ τὰς 60 χιλ. γρόσια διὰ ν' ἀποδιώξουν τὸν πρῶην Ἰωαννίνων Ἰωακείμ, ὅστις τοὺς ἐπέπληττε διὰ τὰς κακὰς των πράξεις, κατώρθωσαν νὰ ἔλθῃ ὁ ἐκ Ρεθύμνης ἅγιος Ἰωαννίκιος, ὀλεθριότερα φρονῶν ἀπὸ αὐτοῦς, καὶ ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου ἡ... διαγωγή εἶναι γνωστὴ εἰς Ἑλλάδα καὶ Τουρκίαν. Μόλις ἐπάτησε τὸν πόδα του εἰς τὴν Μητρόπολιν ὁ καλὸς μας δεσπότης, καὶ ἐνόμισεν, ὅτι ἴσταται ἐπὶ θρόνου ὅθεν ἤρχισε νὰ ἐπεμβαίη εἰς τὰ πολιτικά, καὶ νὰ θεσπίζῃ ὁ θεόπνευστος διατάγματα, πρᾶγμα ἀσυγχώρητον εἰς τὸν Ἱερατικὸν χαρακτῆρα του! Τί κάμνει ὁ θεοπρόβλητος; Αποδιώκει ἅπαντας τοὺς Καθηγητὰς τῆς σχολῆς μας ἐπὶ προσχήματι ἀθείας, ἀπηγόρευσε νὰ παραδίδονται εἰς τὸ ἐξῆς φιλοσοφία, μαθηματικά, ἑλληνικά, γαλλικά, λατινικά, καὶ πᾶν ἄλλο τοιοῦτον ἐγκύκλιον μάθημα, χαρα-

κτηρίσας αὐτὰ διδάγματα ἀθείας, ὁ φανατικὸς καλόγερος ἀντικαθίστα διδασκάλους τοῦ Μεσαιῶνος διὰ νὰ διδάξουν τὴν δυστυχῆ νεολαίαν τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ καὶ τοὺς λόγους τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

Μετὰ δὲ ταῦτα βεβακχευμένος ἀπὸ φανατισμὸν (προστάζει καὶ φέρουν ἐνώπιόν του τὴν περίφημον βιβλιοθήκην τῶν Ἰωαννίνων συνισταμένην ἐκ δύο περιπυρῶν χιλιάδων τόμων, καὶ τὴν βιβλιοθήκην Ζίτσας, συνισταμένην ἐκ 1500 τόμων, καὶ σιβάσας αὐτὰς εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Μητροπόλεως, ἰδίαις χερσὶν παρέδωκεν αὐτὰς τῷ πυρὶ, ὡς ἀθείαν περιεχούσας, καὶ Λουθηροκαλθινιζούσας: ἐτέρπετο ὁ ἀνόσιον ἔργον πράξας καλόγερος, βλέπων τὴν φλόγα ὑψουμένην ἕως τὰ νέφη! Πόσον ἀναστέναζεν πικρῶς ἡ νεολαία, ποῖα δάκρυα δὲν ἔχυσεν καὶ κανεὶς δὲν ἐτόλμα νὰ ὀμιλήσῃ γρῦ, διότι ἡ φυλακὴ ἀνοικτὴ ἔκειτο πλησίον! Τὴν ἐπιούσαν τὸ πρῶτὸν ἐξεφώνησε λόγον ἐπ' ἄμβωνος, προστάξας ἅπαντας τοὺς πολίτας νὰ καύσουν τοιαῦτα ἀσεβῆ βιβλία Ἑλληνικά, κτλ. πρὸς δέ, ἔκαμε καὶ φρικτὸν ἀφορισμὸν δι' ἐκείνους, οἵτινες ἤθελον ἀναγνώσει εἰς τὸ ἐξῆς τοιαῦτα βιβλία σκοπεύει ἤδη νὰ κάμῃ περιοδεῖαν εἰς Ζαγόριον διὰ νὰ πράξῃ τὰ αὐτά, καὶ νὰ ἀγνίσῃ τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν ἀθείαν: παντοῦ ἡ θακτηρία του φθάνει διὰ νὰ καταργῇ διδασκάλους! Τοιαῦτα τὰ λαμπρά καὶ ἐνδοξα κατορθώματα τοῦ νῦν Ἰωαννίνων!

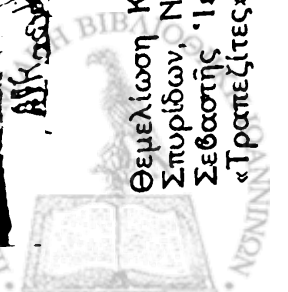
Η ΠΕΙΡΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ 138 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Θεμελίωση Καπλανέλου Σχολής Ίωαννίνων 1920. Διακρίνονται: Ο πρίγκιψ Άνδρέας και ο Μητροπολίτης Σπυρίδων, Νομάρχης Κωτζωνάνος, Γραμματεὺς Τζέτζης, Ταγματάρχης Βερσής, Κώστα Βλάχος μετὰ τῆς Σεβαστῆς Ἱερέας Σακελλίων - Βρέλλης - Ροδάνας. Εισαγγελεὺς Γραφάκος, ὁ ψάλτης Βερτόδουλος, «Τραπεζίτες» Λειβαδεὺς καὶ Παρτανίκας, ὁ θιβλιοπώλης Βαγενᾶς, ὁ ἰατρός Χατζῆς καὶ πολλοὶ ἄλλοι. (Ἄρχεο Ν. Πατανίκα)

ΑΠΚ 138/102

«Φιλική Συντροφιά» 1923. Καθημενιοι από άριστερά: Σταμόπου-
λος, Ράδος, Τσιάντης, Χρ. Χρηστοθασίλης, Μουλαράς. Ήρθιοι:
Χατζηγιώγος, Νικ. Παρανίκας, Μάνθος, Τσέπης.
(Άρχειο Νικολ. Παρανίκας)

Από παράλαση του Στρατού. Γιάννινα 23.4.1939. Διακρνεται ο Μητροπολίτης Σπυρίδων, έπιτελείς κι άλλοι έπίσημοι. Ο Διοικητής τής VIII Χαρ. Καταμηήτρος χαιρετά. Ο μήνας τής εισβολής τών Ιταλών στην Αλβανία.
(Αρχείο Υποστρατήγου Γ. Χ. Καταμηήτρου)

ΤΥΠΟΙ ΤΗ

Ὁ Μαλάμος

Ὁ Ἀρκουδιάρης

Η ΠΕΙΡΟΥ

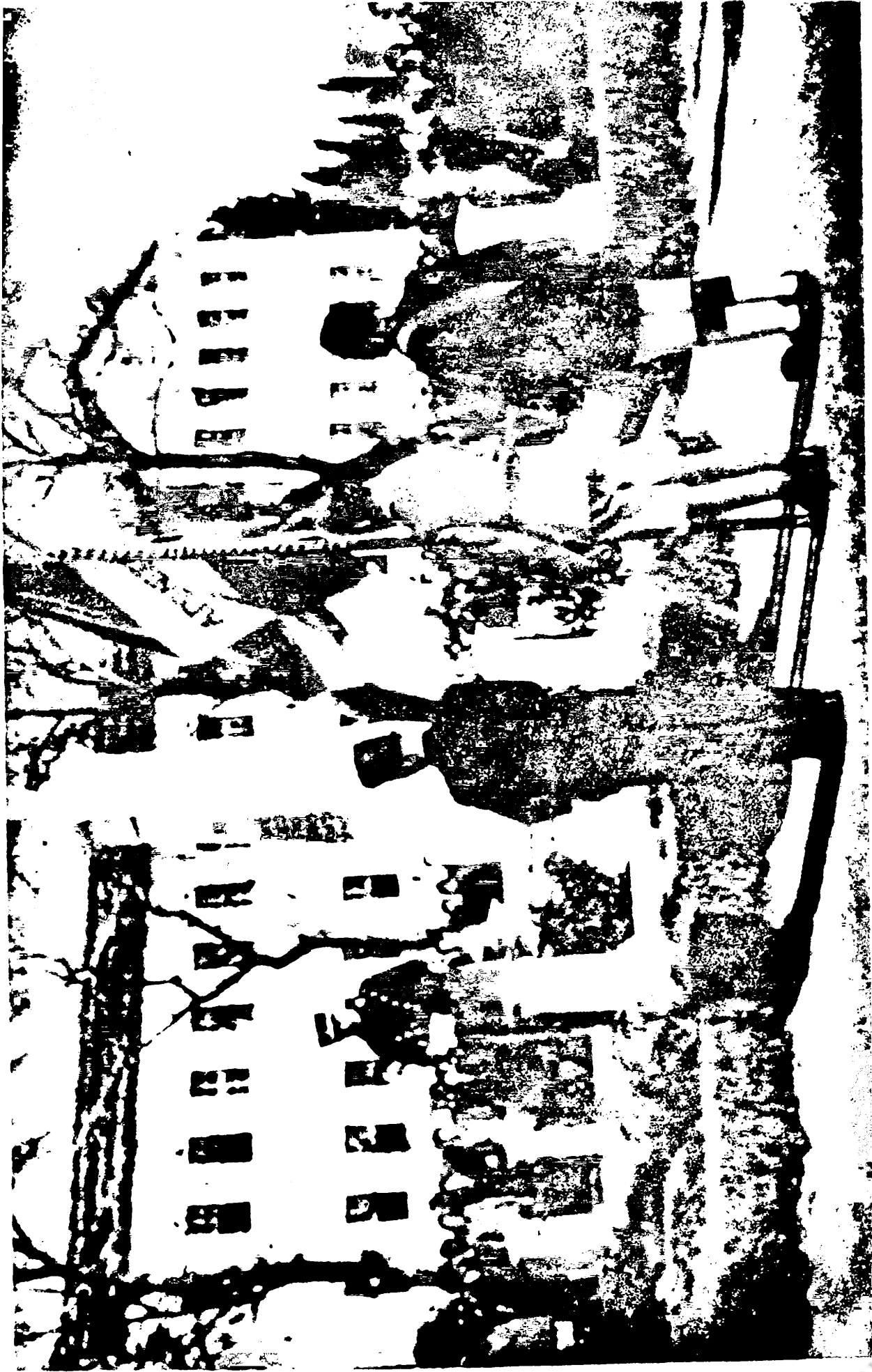
(Αρχείο Ἑπειρωτ. Ἑταιρείας)

Ὁ Τσιάβος

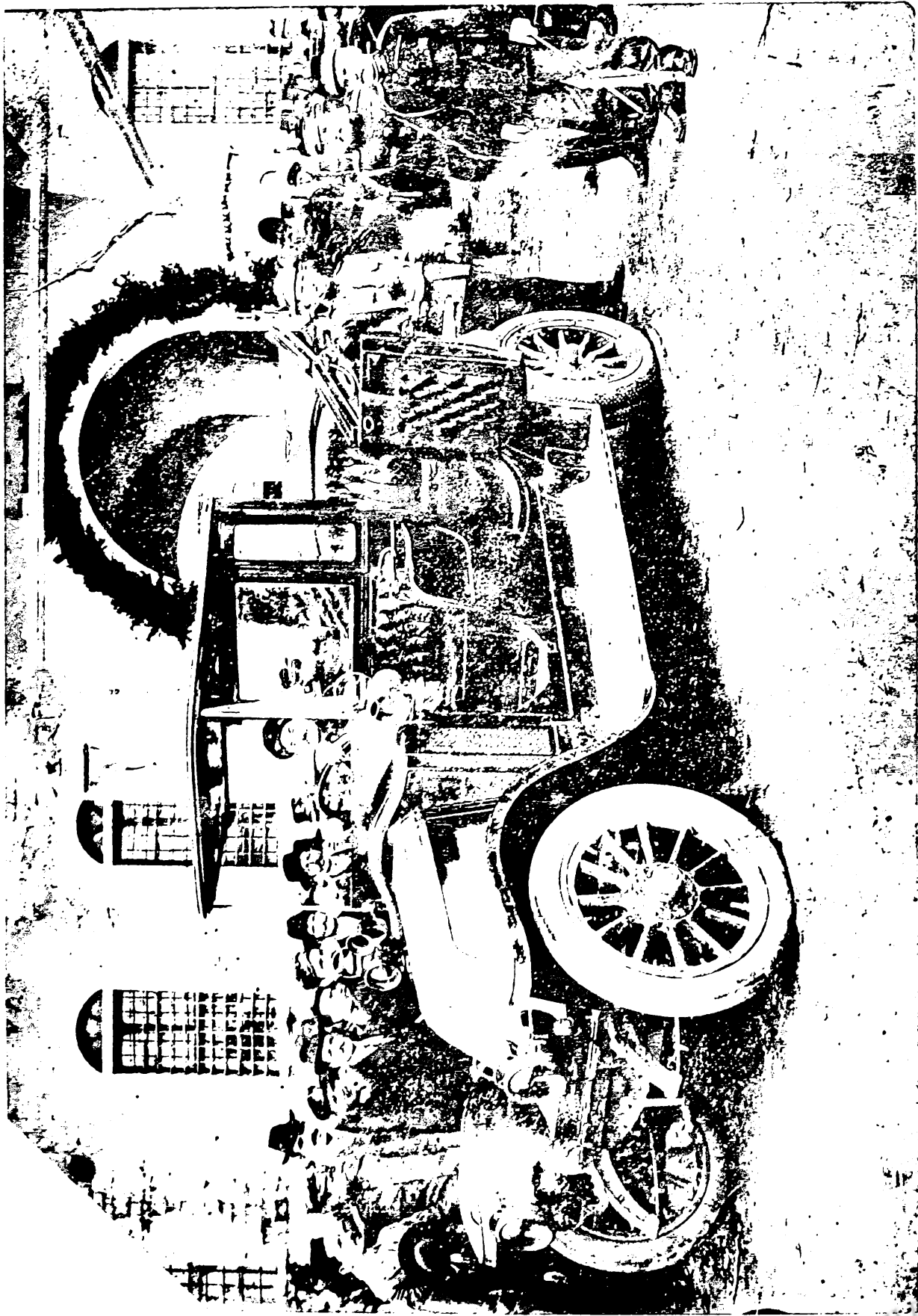
Τὸ ταιριασμένο ζευγάρι. «Ἀξίωσον
αὐτοὺς ἰδεῖν τέκνα τέκνων. Τὴν κοί-
την αὐτῶν ἀνεπιβούλευτον διατή-
ρησον».

Μπροστά στους Στρατώνες (Γιάννινα) 25.4.1938. Παράδοση της σημαίας σέ Ήπειρομάχους. Διακρίνεται προσ-
φωγώντας ο Μέραρχος Χαρ. Κατσιμήτρος.
(Άρχειο Υποστρατήγου Γ. Χ. Κατσιμήτρου).

Μπροστά στους Στρατώνες 15ου Συντάγματος στα Λιθάρτσια (Γιάννινα - έχουν καταδαφισθεί). Διακρίνε-
ται ο στρατηγός Παν. Δαγκλής (Πρόεδρος 'Ηπειρ. 'Εταιρείας 1906). Κοντά του ο 'Ιωάννου;
('Αρχείο Ταξιάρχου Βασ. Δασκαλοπούλου);

Εορτή του 15 Σουλτάνος
Αριστερά ο Χαρ. Κατσιμήτρος
Βασιλεύς και Διάδοχος Παύλος
(Αρχείο Υποστρατήγου Γ. Χ. Κατσιμήτρου)

Εορτή του 15 Σουλτάνος (:) 21.2.1936. Παρίστανται οι τότε Γεώργιος Β' Βασιλεύς και Διάδοχος Παύλος. Αριστερά ο Χαρ. Κατσιμήτρος.

«ΔΕΙΝΟΠΑΘΟΥΝΤΕΣ ΗΠΕΙΡΩΤΑΙ»

Σχίζουν τὰ ἱμάτιά τους, πῦρ καὶ μανία, μερικοὶ ἴσως ἦ δῆθεν «δεινοπαθοῦντες Ἡπειρῶται» (ὅπως ὑπογράφονται) γιὰ ἓνα ὑποτιθέμενο ἢ μὴ κοινωνικό τους στροβόξυλο. Τὸν ἀκόλουθο λίβελλο - κατηγορητήριό τους τὸν πήραμε ἀπὸ ἀνταπόκριση τοῦ «Αἰῶνος» τῆς 28 Μαΐου 1841.

«Εἶναι ἀπαραδειγματίστος ἡ ἐλλεινὴ κατάστασις, εἰς ἣν εὗρίσκεται τὴν σήμερον ἡ πόλις μας! Ἡ ἐπιπολάζουσα πρὸ χρόνων τινῶν διαφωνία μεταξὺ τῶν συμπολιτῶν μας, ἀφοῦ κατέστρεψε πᾶν κοινωφελὲς καλὸν καὶ ἐπέφερε σημαντικὰς ζημίας εἰς τὸ Κοινόν μας, ἐπαπειλεῖ ἤδη καὶ τὴν παντελεῖ ἑξόντωςίς μας. Τῆς γενικῆς ταύτης δυστυχίας μας πρωταίτιος εἶναι ὁ ἐξωλέστατος συμπολίτης μας Νικόλαος Ζίνης.

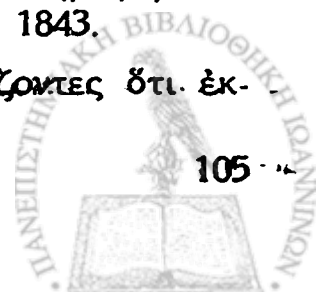
Ὁ ἀλαζών οὗτος καὶ ἀμαθέστατος πλούσιός μας, αὐτὸ τὸ ὄργανον τοῦ Σατανᾶ, θέλων νὰ ἔχη ἐπίρροισαν τόσον εἰς Ἀρχιερεῖς, προεστῶτας, ἐπιτρόπους, ὅσον καὶ εἰς πᾶσαν δημοσίαν πρᾶξιν τῆς πολιτείας μας, ἐκμετρᾷ ὅλους τοὺς συμπολίτας του ὡς ἀνδράποδα, καὶ οἰστηλατούμενος ἀπὸ τὸ ἀνάξιον εἰς ἀνθρωπίνην ψυχὴν αἴσθημα τῆς αὐθαιρεσίας καταφέρεται μὲ τὸν πλεονθηριώδη καὶ φιλέκδικον τρόπον κατὰ παντός πολίτου, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ ἀντιτεῖναι εἰς τὰς ὀλεθρίας κακοβουλίας του. Δὲν τὸν μέλλει διόλου διότι κάμνει θῆμα τῆς μανιώδους λύσεως του τὴν κοι-

νὴν εὐδαιμονίαν τῆς πόλεώς μας ἄρκεῖται εἰς μόνον τὸ νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ἀλόγους ὀρέξεις του.

Ἀφοῦ κατεκένωσε τὸ ταμεῖον μας ἐπὶ Μουσταφᾶ Πασᾶ, καταδαπανήσας ἀφειδῶς ὑπὲρ τὰς 300.000 γρόσια ἀπὸ τὰ λάσσα, τὰ ὅποια ἐδιώρισαν οἱ ἀείμνηστοι λασσοθέται μας νὰ διανέμονται εἰς μισθοὺς διδασκάλων, εἰς ὑποτρόφους μαθητάς, εἰς Νοσοκομεῖα, καὶ εἰς πτωχὰ μέρη· ἀφοῦ ἔκαμε τόσας καὶ τόσας ἀθεμίτους πράξεις, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν φιλέκδικον μανίαν του, δὲν αἰσθάνεται οὐδεμίαν τύψιν τοῦ συνειδότος βλέπων τὰ Σχολεῖα μας ἐκτραχηλισμένα, τὴν νεολαία μας στενάζουσαν ὑπὸ τὸ ὀχληρότατον βάρος τῶν ἀμεθόδων καὶ τρισαθλίων διδασκάλων μας, τοὺς πτωχοὺς λοιμοκτονοῦντας καὶ καταπιεζομένους ἀπὸ τὴν ἐσχάτην πενίαν (χάρις εἰς τὴν θεῖαν Πρόνοιαν, διότι μᾶς ἦλθον πρὸ ὀλίγου καιροῦ 50000 γρόσια, διὰ νὰ διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς, καί, ἂν δὲν ἐπρόφθανον νὰ ἔλθωσι μέχρι τοῦδε, εἶπετο νὰ ἀποθάνωσι πολλοὶ ἀπὸ τὴν πείναν! πολλὰς πτωχὰς παρθένους αἴτινες μείνασαι εἰς τὸν κρημνὸν τῆς ἀπωλείας! Κινεῖται κατ' αὐτοῦ, κραυγάζει καταβοᾶ ὁ ἀδύνατος λαὸς διὰ τὰς ἀπειραρίθμους καταχρήσεις του, ἀλλὰ δὲν εἰσακούεται».

ΑΝΑΤΡΟΠΕΣ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ

Τέλος, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ «Αἰὼν» τῆς 2 Μαΐου 1843. «Οἱ Ἰωνῆται νομίζοντες ὅτι ἐκ-

πληροῦν χρέη καὶ καθήκοντα ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ, ἐθυσίασαν φιλοτίμως μεγίστην χρηματικὴν ποσότητα, εἰς τὸ νὰ ἀνακαλέσουν ἀπὸ τὴν ἐξορίαν τὸν νῦν ἀρχιερέα των Κύριον Ἰωακείμ τὸν Χῖον, καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσουν εἰς τὴν θέσιν του, ἐναντίον τῆς ὀργῆς τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Ἄλλ' ὁ Ἀρχιερεὺς οὗτος ἀντὶ τοῦ νὰ δικαιώσῃ μὲ εἰλικρινεῖς καὶ ἐναρέτους πράξεις τὰς ἐλπίδας τῶν εὐεργετῶν του, εἰς τὸ νὰ ὑπερασπισθῇ δηλαδὴ ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του τὰ καταπατούμενα δίκαιά των καὶ νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, διὰ νὰ ποδηγετῇ τὸ λογικόν του ποίμνιον εἰς νομάς σωτηριώδεις ἐκ τοῦ πλησίον, σήμερον τοὺς ἀνταμείβει, ὡς ὁ ὄφις τὸν ὑποθερμάναντα αὐτὸν ἐν καιρῷ τοῦ χειμῶνος.

Διότι καθήμενος ἤδη τρεῖς ὀλοκλήρους χρόνους εἰς τὸ Φανάρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ κατασπαταλῶν τὰ λαμπρὰ τῆς ἐπαρχίας του εἰσοδήματα, τοὺς ποτίζει ἀντὶ τοῦ μᾶνα χολήν, τοὺς ἀνταμείβει μ' ὄλα τῆς ἀχαριστίας τὰ εἶδη· ἐμβάπτων παχυλὰς κηλίδας ἐπὶ τοῦ προσώπου των, καὶ ἀπεκδυθεὶς πᾶν κάλυμμα ἀρχιερατικοῦ ἀτόμου, χαλκεύει ἔριδας, ραδιουργεῖ διενέξεις μεταξὺ τῶν ἐπαρχιωτῶν του, καὶ τεκταίνεται πᾶν εἴτι κακόν καὶ

ἀθέμιτον εἰς τὰ ὄψα αὐτῶν, παραγνωρίζει τὰ ἀληθῆ συμφέροντά των, καὶ καταχρᾶται τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ, διὰ τὸν ὁποῖον εἶναι ἐξ ἐπαγγέλματος προορισμένος.

Σεβόμενοι τὸν ὁποῖον φέρει ἐξωτερικῶς χαρακτῆρα, δὲν ἐξελέγχομεν τὴν ἄλλην διαγωγὴν του· τοῦτο ὑπόγεται εἰς τὴν Ἀρχὴν του νὰ τὸ ἐξετάσῃ· ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς κηρύττομεν εἰς τὸ δημόσιον, ὅτι πλήρης τοιούτων ἐλαττωμάτων εὐρίσκεται πιγμένος εἰς τὸ χρέος· καὶ διὰ τοῦτο προσπαθεῖ ὄλαις δυνάμεσιν ἢ νὰ ἀναβῇ εἰς ὑψηλότερον καὶ πλουσιώτερον θρόνον, ἢ νὰ σφετερισθῇ τὰ ἱερά τῆς ἐπαρχίας του κοινὰ δικαιώματα».

Τό... ἀκατάσχετο κατηγορητήριον συνεχίζεται. Ὅπως συνεχίζεται καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν ἀρχιερέων.

...Κι' ὁ χορὸς καλὰ κρατεῖ!

Κάντε ἓνα δῶρο στοὺς Πνευματικούς σας Φίλους. Μιὰ ἐτήσια συνδρομὴ (1000 δραχμῶν) στὸ Περιοδικὸ τῆς Ἑταιρείας. Θὰ τὸ θεωρήσουν ἓνα εὐχάριστο ξάφνιασμα. Καὶ ἡ Ἑταιρεία θὰ συνεχίσει τὸ Ἑπειρωτικὸ τῆς ἔργο.

Στουρνάρη ἢ Στουρνάρα;

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Χρονογράφος ἀπογευματινῆς ἐφημερίδας («Νέα» 10.12.1987 Οἱ Ὅδοι) γράφει: « Πρὶν λίγα χρόνια ἡ ὁδὸς Στουρνάρα μετονομάστηκε στὸ σωστὸ Στουρνάρη. Παρ' ὅλα αὐτὰ κανεὶς δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψη τὴν ἀλλαγὴ...».

Τὸ «σωστὸ» ἢ μὴ σωστὸ εἶναι πάντοτε κατὰ κάποια ἄποψη.

Ὁ τύπος Σ τ ο υ ρ ν ἄ ρ η ἀναφερόμενος στὸν τρίτον (Ἀθέρωφ - Τσοίτσας εἶναι οἱ ἄλλοι δύο) ἀπὸ τοὺς Μετσοβίτες εὐεργέτες ποὺ χάρισαν στὸ Ἔθνος τὸ χῶρο καὶ τὰ οἰκοδομικὰ συγκροτήματα Πολυτεχνείου καὶ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου δὲν ἔχει καμμιά ἱστορική δικαίωση. Ἀντίθετα τὸ Σ τ ο υ ρ ν ἄ ρ α ς τεκμηριώνεται ἀπὸ παντοῦ. Εἶναι ὁ Νικόλαος Στουρνάρας ἀνεψιὸς τοῦ Μιχαὴλ Τσοίτσα, ἀλήθεια γιατί νὰ μὴ λέγεται κι αὐτὸς Τ ο σ σ ί τ σ η ς; ποὺ ἔγινε περιώνυμος μὲ τὴ διαθήκη του. Ἄφηνε μ' αὐτὴ στὴ σύζυγό του 50.000 τάλληρα καὶ στὴ μονογενῆ θυγατέρα του ἄλλες 50.000 τάλληρα, ἄλλα χρηματικὰ ποσὰ γιὰ διαφόρους σκοποὺς, σχολεῖα τοῦ Μετσόβου καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ 100.000 τάλληρα πρὸς «σύστασιν» Πολυτεχνείου.

Καὶ σὰν νὰ τὸν ἔπιασαν τύψεις πὼς ἀδικεῖ τὴν πατρίδα παρακαλεῖ τὴ σύζυγό του νὰ ἐγκατασταθεῖ

στὴν Ἑλλάδα καὶ ν' ἀφήσει ἐκεῖ, στὸ Πολυτεχνεῖο τὴν περιουσία μετὰ τὸ θάνατό της. Ἀπαιτεῖ ἀκόμα ἀπὸ τὴ θυγατέρα του νὰ ἔρθει στὴν Ἀθήνα, νὰ πάρει ἑλληνικὴ ἀγωγή καὶ νὰ παντρευτεῖ Ἕλληνα, ἀλλοιώτικα «τὴν κηρύσσει ἀπόκληρον καὶ ὡς μόνην κληρονομίαν τῆς ἀφήνει τὴν πατρικὴν κατάραν». (Βλέπε περισσότερα Ἀλεξ. Χ. Μαρμπούλου: Τοῦ Τόπου μου καὶ τοῦ καιροῦ μου — Ἡπειρωτικὴ Εὐεργεσία καὶ νεοελληνικὴ ἀναγέννηση, Ἀθήνα 1968). Καὶ ἦταν καὶ οἱ τρεῖς μεγάλοι Ἐθνικοὶ Εὐεργέτες βλαχόφωνοι!

Στὴν Ἡπειρο ἔχομε τὸ αἰολοδωδωρικὸ α κι ὄχι τὸ Ἰωνικὸ η. Λέμε Κ ύ ρ κ α ς κι ὄχι Κ ύ ρ κ ο ς, Ν ί κ α ς (τ' ἔχεις ὀρὲ Νίκα καὶ βογγᾶς, λέει ὁ Κρυστάλλης) κι ὄχι Νίκος, Δ ή μ α ς κι ὄχι Δῆμος. «Βαρὺς ἀχὸς ἀκούγεται, πολλὰ ντουφέκια πέφτουν» λέει τὸ Ἡπειρωτικὸ δημοτικὸ τραγούδι κι ὄχι ἦχος «Κούγω τὸν ἄνεμο κι ἀ χ ἄ ε ι (ὄχι ἠχεῖ) μωρὲ παπᾶ Ντελήπαπα».

Κι ὁ Γεώργ. Χατζηδάκις, ποὺ κάτι ἤξερε ἀπ' αὐτὰ Σ τ ο υ ρ ν ἄ ρ α ς δέχεται στὰ Ἡπειρωτικὰ Χρονικά (1926) ἔτος πρῶτον Γ. Ν. Χατζηδάκι(δος). Ἡ Ἡπειρος καλεῖ τοὺς ἐρευνητάς της, σελ. 6. Ἀλλὰ ὁ Νικόλ. Στουρνάρας δὲν ἦταν «ὀλιγομαθής» ὅπως ὁ Γεώργ. Ριζά-

ρης, πού όμολογεῖ τήν όλιγομάθειά του στήν πρός Ἀδαμάντιον Κοραῖν γνωστή έπιστολή του, γιά νά τοῦ μάθουμε έμείς τ' όνομά του.

Στή Μ.Ε. Ἐγκυκλοπ. ό Βασ. Σκαφιδᾶς μᾶς δίνει ένδιαφέροντα στοιχειᾶ. Νικόλ. Στουρνάρας (1806 — 1853). Μαθαίνει στό Μέτσοβο, στό ξακουστά Σχολειά του τά «έγκύκλια μαθήματα. Μετακαλεῖται στό Λιβόρνο τῆς Ἰταλίας, στόν έμπορικό οἶκο τῶν θείων του Ἀδερφῶν Τοσίτσα. Στέλλεται άπ' αὐτούς στό Παρίσι γιά ευρύτερες έμπορικές σπουδές. Μετά τήν άποπεράτωση αὐτῶν γυρίζει στήν Ἀλεξάνδρεια, στή θάση τῶν έπιχειρήσεων αὐτοῦ καί τῶν θείων του. Ταξίδεψε καί πάλι στήν Εὐρώπη ό πολυτάραχος κι άνήσυχος Μετσοβίτης, έπισκέφτηκε τά γεωργικά καί βιομηχανικά έργοστάσια τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου καί τῆς Ἀγγλίας. Τό 1846 θρίσκει στήν Ἀθήνα. Τό όραμά του ἦταν νά μεταφέρει στήν Ἑλλάδα τίς γνώσεις του καί τά χρήματά του. Ἐπενδύσεις τά λέγουν σήμερα. Ἀγόρασε κι όλας κτήματα στή Φθιώτιδα καί τήν Εὐβοια, όπου ἦταν έγκατεστημένος ό έπί άδελφῆ

γαμπρός του Γεώργ. Ἀθέρωφ. Ἄπλωσε τή δραστηριότητά του στήν Ἀθήνα προσφέροντας διάφορα ποσά σέ φιλανθρωπικά καταστήματα. Εἶχε έρθει σέ συνεννοήσεις κι εἶχε άποφασίσει τήν κατασκευή σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν - Πειραιῶς, τήν κατασκευή άκτοπλοικῶν γραμμῶν Πειραιῶς μέ τά νησιά κι άλλες παράλιες πόλεις τῆς Ἑλλάδας.

Μελετοῦσε καί εἶχε έρθει σέ συνεννοήσεις γιά τήν διάνοιξη καί τήν έκβάθυνση τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου γιά νά περνᾶνε μεγαλύτερα θαπόρια.

Τό 1852 φεύγει όριστικά άπό τήν Αἴγυπτο μέ σκοπό νά έγκατασταθεῖ μόνιμα στήν Ἀθήνα μέ πρόθεση νά θάλει σέ έφαρμογή τά σχέδιά του πρός άνάπτυξη τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Κι όλα αὐτά πρίν 136 χρόνια άπό σήμερα στό άνοιχτό μυαλό τοῦ Ἡπειρώτη Νικολάου Στουρνάρα.

Τό 1853 πηγαίνει στή Χαλκίδα μέ πρόθεση νά έγκαταστήσει Ἰταλούς, καλλιεργητές τά κτήματά του, ώστε νά τά κάμει πρότυπα γεωργικά σχολεία». Καί κεῖ τόν θρίσκει ό θάνατος.

Τραγουδιό προσκύνημα στὴ γενέθλια γῆ

Πέτα, τραγούδι χαρωπὸ ἀπ' τὸ θρονὶ τῆς σκέψης
καὶ στῆς καρδιάς ροβόλησε τὸ φλογερὸ καμίνι,
ποὺ ποθοπλάνταχτοι καῦμοι μιὰ ζήση τὴν πυρώνουν!
Καὶ μὲ τῆς γνώσης τὸ κρασι καὶ τῆς καρδιάς τὴ φλόγα
βγῆς ἔξω καὶ σεργιάνισε στῆς ὁμορφιάς τοὺς τόπους,
τῆς ὁμορφιάς καὶ τῆς χαρᾶς τοῦ ζηλεμένου κόσμου!
Σελάγισε σὲ πέλαγα, σὲ κάμπους καὶ ρουμάνια.
Καὶ μὲ τ' ἀητοῦ τὸ πέταγμα τοῦ ἡλίου τὴ λαμπράδα
πετάξου πάνω στῆς ἁγίας γῆς τὴν ἀκριβὴ μου ἀγάπη,
στοὺ λατρεμένο μου χωριό κι ἄπλωσε τὸν ἀχό σου!
Σμίξου μὲ τῆς καμπάνας μας τοὺς ἀσημένιους χτύπους
καὶ τοῦ θιολιοῦ τὸ τρέμουλο στὸ πανηγύρι τ' ὄριο!
Γίνε φλογίτσα κι ἄναψε στὴν ἐκκλησιὰ λαμπάδα
καὶ μὲ τοὺς ψάλτες τοὺς γλυκοὺς ψάλε «Χριστὸς Ἄνεστη»
τοὺς τάφους τῶν προγόνων μας σκύψε προσκύνησέ τους,
λυώσου κεράκι ὀλόφλογο καὶ γλυκοφίλησέ τους!
Στὰ ρημοκκλήσια τὰ κλειστὰ στ' ἅγιο μας Μοναστήρι
γλυκοανάσανε ξανά κι ἄναψε τὸ καντήλι!
Στὶς θρύσες τὶς ἀκοίμητες γίνε δροσοσταλίδα
δῶσε τῆς νύφης τὸ νερὸ ἀπέθαντη ἐλπίδα!
Κι ὕστερα, ὦ λαχτάρρα μου, στὰ ριζοβούνια ἀνέβα,
στὶς στρουγγες καὶ στὰ διάσελα, στὰ πράσινα τ' ἀμπέλια!
Συντρόφα λαμπροκούδουνα ποὺ ἀσημολαλᾶνε,
τὰ σβέλτα κυνηγόσκυλα, ποὺ λαφοκυνηγᾶνε!
Καὶ στὶς κοπέλες ὁμορφες σταφύλια ποὺ τρυγᾶνε
μὲ τὶς ποδιές τὶς κεντητές, τὶς πούλιες στὰ μαντήλια,
δός τους φιλιὰ ὀλόγλυκα στὰ κόκκινά τους χεῖλια!
Καὶ τώρα ἀπαλοπέταξε, τραγούδι ἀκριβό μου,
στοῦ ἔρωτά μου τοὺς λυγμούς, στ' ἅγιο τὸ σπιτικό μου!
Στὸν ἴσκιο τῆς κληματαριάς, στῶν λουλουδιῶν τὸ μύρο,
καὶ στῶν νοντάδων τὶς στρωσιές ἔξαπόστασε γιὰ λίγο!
Γύρνα πάλι καὶ φώλιασε γιὰ πάντα στὴν καρδιά μου
δός της τὸ γάλα τῆς ζωῆς, τραγούδι μου, χαρά μου!
Δός της τ' ἀθάνατο νερό, τ' ἀθάνατο βοτάνι,
σταλιά - σταλιά κι ἀχόρταγα νὰ πιεῖ, νὰ μὴν πεθάνει!

ΤΑΚΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Ήπειρωτική Πνευματική Ζωή και Κίνηση

◆ Γράφουμε και μᾶς γράφουν

◆ Στέλλουμε και μᾶς στέλνουν

ΧΡΕΗ ΠΡΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΜΟΥ

Τὸ γράμμα τῆς Βικτωρίας Εὐαγ. Πρίτσου, πού ἀκολουθεῖ μὲ φέρνει πίσω στὰ μαθητικά χρόνια, ὅταν μικρὴ τὴν κρατούσαμε στὰ χέρια μας, ὅπως εἰκονίζεται στὶς σχολικὲς - μαθητικὲς φωτογραφίες, πού κατὰ κόρον ἔχουμε δημοσιεύσει.

Καὶ μὲ φέρνει πίσω ὄχι μόνο στὴν εἰδικότερη περίπτωση, ἀλλὰ καὶ σ' ἄλλους, καὶ τοὺς ξεχωρίζω, τοῦ Γυμνασίου Πρωγωνιανῆς καθηγητὲς τὸν Νικόλ. Βαζάκα, τὸν Στάθη Λαμπρίδη, τὸν Μιλτιάδη Κόρδα, τὸν Ἀθανάσιο Παπαχαρίτη, τὸν Κλέαρχο Στάρα. Μᾶς ἀνοιξαν τὰ μάτια καὶ δὲ μείναμε τσομπαναραῖοι...

Θὰ μοῦ πείτε πὼς καὶ οἱ τσομπαναραῖοι κάποτε... ἐξελίσσονται σέ... τσελιγγάδες, ἀλλὰ γιὰ μένα εἶναι προτιμότερα τὰ κοπάδια τῶν βιβλίων τῆς Βιβλιοθήκης μου.

Ἀναξέοντας τὸ παρελθόν, λέγ οἱ Γάλλοι, δείχνουμε τὴν ἐπιθυμία παρατάσεως τῆς ζωῆς.

Ἀλλὰ ἄς διαβάσουμε τὸ γράμμα τῆς καλῆς μας Βικτωρίας. α.χ.μ.

Κύριε Μαυμιόπουλε,

Σὰς εὐχαριστῶ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρ-

διάς μου γιὰ τὰ εὐκρινῆ αἰσθήματα ἀγάπης, σεβασμοῦ, φιλίας καὶ ἐκτιμῆσεως, πού τρέφατε πρὸς τὸν ἀγαπημένο μου πατέρα, ἀπὸ τότε πού μαθητεύσατε ἐπὶ τὸ Γυμνάσιο Πρωγωνιανῆς μέχρι σήμερα καὶ στὴν οἰκογένειά μας ἐλόκληρη καὶ σὲ μένα ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας. Εὐχαριστῶ καὶ γιὰ τὴ βαθειὰ συγκίνηση καὶ ἐδύνη πού σὰς διακατέχει καθὼς καὶ γιὰ τὰ μεστὰ ἀγάπης λόγια σας προφορικὰ καὶ γραπτὰ γιὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα, Δασκάλου καὶ Ἑταίρου ὅπως τὸν ἀποκαλεῖτε σὲ τηλεγράφημά σας, τοῦ πατέρα μου, πού μᾶς ἄφησε κι ἔφυγε γιὰ τὴν αἰώνια ζωή!

Σὰς διαβεβαιῶ ὅτι καὶ ἀπὸ καὶ πού εἰρήσκεται θὰ μεσιτεύει στὸν Κύριο, γιὰ σὰς, γιὰ τὴν υἰεῖά σας καὶ τὴν οἰκογενειακὴ εὐτυχία σας ξεχωρίζοντάς σας πρῶτον καὶ καλύτερον, ἀπ' ὅλους τοὺς μαθητὲς του, ὅλων τῶν ἐτῶν, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τῆς διδασκαλικῆς του σταδιοδρομίας.

27.9.87

Μὲ πολλὴ ἐκτίμηση
ΒΙΚΤΩΡΙΑ Ε. ΠΡΙΤΣΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΕΡΤΟΔΟΥΛΟΣ

ΣΗΜ. Α.Χ.Μ.:

Συμπληρώνονται πέντε χρόνια που ο ανεκτίμητος καλλιτεχνικός Συνεργάτης μας, ο αλησμόνητος Απόστολος Βερτόδουλος μάς άφησε χρόνους «έν πλήρει δράσει» σε μιὰ έκδραμή στα περίχωρα των Κουρέντων.

Τα σκιαγραφικά στοιχεία της βιογραφίας που ακολουθούν τα όφειλουμε στην αγάπη και στη στοργή της συντρόφισσας της ζωής του, της Πηνελόπης Βερτοδούλου.

Έγώ θα τονίσω τα ιστατικά στοιχεία της εκπληκτικής του δραστηριότητας, ένα μέρος της οποίας αξιοποίησε ή Ήπειρωτική Έταιρεία επί των ημερών του Γεωργ. Βαβαρέτου και επί των ιδιωών μας ημερών χάριν της Ήπειρου.

Ο Απόστολος Βερτόδουλος υπηρέτησε σαν τεχνικός στην Υπηρεσία των Σχολικών Κτιρίων και στη Μητρόπολη Ιωαννίνων σε παρφεμφερή Τεχνική Υπηρεσία Εκκλησιών και Μοναστηρίων. Ταυτόχρονα ήταν AMATEUR της Φωτογραφίας και είχε το αλάνθαστο καλλιτεχνικό ένστικτο της επιλογής του θέματος και της άριστης εκτέλεσης. Τρίτο και εξ ίσου σημαντικό στοιχείο την ώνυποδία και άντοχή του έρειβάτη, ώστε να προσεγγίσει τα άπάτητα βουνά, γέφυρες και μοναστήρια. Και τέταρτο την άγνή σαν την ψυχή του φυσιολατρεία κι αγάπη προς την Ήπειρωτική Φύση, που άποθανάτισε για πάντα. Τα Ήπειρωτικά μνημεία και ή Φύση της πατρίδας μας με τή χλωρίδα της και τις καλλονές της, πέρασαν στη μηχανή του Βερτόδουλου, έγκλειστησαν στα αλάιτς και τις άνεπανάληπτες άσπρό-

μαυρες και άρχειοθετήθηκαν για πάντα.

Οι προβολές των έγγχρωμων εικώνων της Ήπειρου στην όθόνη της Αρχαιολογικής Έταιρείας άφησαν έποχή κατά τή 15ετία 1965—1980 και ο καλλιτέχνης με τήν Ήπειρωτική Έταιρεία καλύφθηκαν από χειραροτήματα έπιδοκιμασίας.

Έξ άλλου ή δημοσίευση των φωτογραφικών θεμάτων, που με τόση άνιδιοτέλεια

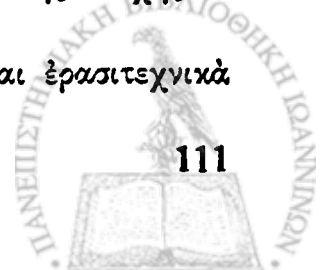

Απόστ. Βερτόδουλος.

παραχώρησε ο Απόστολος στο Ήπειρωτικό κοινό από τις στήλες του Περιοδικού της Έταιρείας τον στεφάνωσε με αιώνια δόξα και άθανασία.

Γεννήθηκε στα Γιάννινα το 1907. Μοναχογιός του καθηγητή της Ζωσιμαίας Σχολής, Ιωάννη Βερτοδούλου και της Άγγελικής το γένος Σάρρα τελείωσε την Ζωσιμαία Σχολή και σπούδασε Σχέδιο στην Άθήνα. Σκίτσα του δημοσιεύθηκαν σε Άθηναϊκές έφημερίδες της έποχής εκείνης.

Άπό το 1927 άσχολείται έρασιτεχνικά

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΥΚΟΥΤΡΗ (1901-1937)

ΤΟΥ ΚΩΝ. ΑΘ. ΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ήταν ύφηγητής της Αρχαίας Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Στά 1931-32 αναπλήρωσε στη διδασκαλία τον τακτικό καθηγητή Ίω. Καλιτσουνάκη που δίδασκε σε αντίστοιχη έδρα στο Βερολίνο και ως εκ τούτου απουσίαζε αρκετό χρόνο κατά το διδακτικό έτος. Δίδασκε λοιπόν ο Συκουτρής Δημηγορίες του Θεουκυδίδου, τον Οιδίποδα επί Κολωνώ του Σοφοκλέους, Ειδύλλια του Θεοκρίτου και Έλληνική Γραμματιολογία με επίτοπιο διδασκαλία κάποτε στο Θέατρο του Διονύσου. Η διδασκαλία του είχε κάτι το πολύ

έπαυτο. Η αίθουσα ήταν κατάμεστη. Όμοιο άκροατήριο είχαν και οι καθηγητές Νίκος Βέης, Κ. Άμαντος και Θεόδ. Βορέας και της Θεολογίας ο Χρ. Άνδρουτσός. Τον παρακολούθησαμε με έντατική προσοχή και τα χειροροσθήματα ενδιόμιστα ήταν συχνά ιστέ σημεία εξέτασεως. Δεν περιοριζόταν μόνο στη γραμματική, έρμηνευτική και κριτική εξέταση. Καταλαμβάνονταν από ποιητικό όστρο και έκανε αποστρεφές, συγκρίσεις και συσχετισμούς με αντίστοιχα θέματα σε όλη την παγκόσμια Γραμματεία από τον Όμηρο μέχρι

μέ την φωτογραφία που είναι και το ένα του πάθος.

Ύπηρέτησε ως Τεχνικός, υπάλληλος στην Ύπηρεσία Σχολικών Κτιρίων και επί των ήμερών του έγιναν τα περισσότερα διδακτήρια στην Ήπειρο.

Έπίσης ως τεχνικός υπηρέτησε και στη Μητρόπολη Ίωαννίνων για την έπισκευή ναών και μοναστηρίων. Το άλλο πάθος του ήταν ή όρειθασία. Ύπηρξε από τα ιδρυτικά στελέχη του Όρειθαιτικού Συλλόγου Ίωαννίνων και πρόεδρος επί σειρά ετών. Οι δραστηριότητές του αυτές και το πάθος του για την φωτογραφία είχαν σαν αποτέλεσμα να αφήσει πίσω του ένα πολύτιμο άρχειο.

Έλαβε μέρος σε πολλές εκθέσεις όπως στην Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης και πήρε αρκετά βραβεία και έπαινους αλλά και ο ίδιος πραγματοποίησε προβαλές

σλάιτς σε πάμπολλα ιδρύματα, συλλόγους, σχολεία, ύπηρεσίες κλπ., όπως στην Αρχαιολογική Έταιρεία Αθηνών σε οργανωμένες από την Ήπειρωτική Έταιρεία Έπισπερές, Έταιρεία Ήπειρωτικών Μελετών, Γαλλικό Ίνστιτούτο στα Γιάννενα και σε άλλα μέρη της Ελλάδας.

Φωτογραφίες του κοσμούν πολλές εκδόσεις, βιβλία, περιοδικά και ιδρύματα.

Πέθανε στις 6 Μαρτίου 1937 σε έκδρομή του Όρειθαιτικού Συλλόγου ξαφνικά, κρατώντας τις φωτογραφικές μηχανές στα χέρια.

Ο Όρειθαιτικός Σύλλογος Ίωαννίνων τιμώντας την μνήμη του αποφάσισε να δονήσει το καταφύγιο Μουσικαίου ΚΑΤΑΦΥΓΙΟ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΕΡΤΟΔΟΥΛΟΣ.

17.12.87

Με τιμή
ΙΩΑΝ. ΒΕΡΤΟΔΟΥΛΟΥ

τόν Παλαμᾶ, τὸ Σικελιανὸ καὶ τὸ Γρυπάρη, τὴν Ὀμορφὴ Βοσκοπούλα τοῦ Κρητικοῦ Θεάτρου, τὸ Δάντη, τὸ Γκαίτε. Τοῦ τελευταίου μάλιστα εἶχε διδάξει τὸ Φάουστ ἀπὸ τὸ πρωτότυπο σὲ ιδιαίτερη φοιτητικὴ συντροφιά. Μὲ ομάδα φοιτητῶν τοῦ ιδιαίτερου φιλολογικοῦ κύκλου ετοίμασεν ἐκδόσεις τοῦ Ἰσοκράτη (Βασ. Λαούρδας), ἐπιστολῶν τοῦ Πλάτωνος (Ἡρῶ Κορμπέτη καὶ Στρουμπούλη), μεσαιωνικοῦ ποιήματος τοῦ Μουζάλωνος (Σοφία Δοσανίδου) κ.ά. Εἶχε ἐπίσης ἀναλύσει τὸν Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου τοῦ Παλαμᾶ. Στὶς ἐκδόσεις τῆς Ἀκαδημίας εἶχε ἐκδώσει τὸ Συμπόσιο τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν Παιητικὴ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀπὸ μετάφραση τοῦ καθηγητοῦ του Σίμου Μενάρδου. Μοῦ εἶναι ἀληθινότητες αἱ ἐνθουσιαστικὰς παρεκβάσεις του, εἶδος «κρυῶνες», ἰσὲ ἐκλεκτὰ θέματα τῶν Δημηγοριῶν καὶ στὸν ἑλληνικὸ λυρισμὸ - φυσιολατρία μὲ τὴν εὐκαιρία διδασκαλίας τοῦ περιφήμου χορικοῦ στὸν Οἰδίποδα ἐπὶ Κολωνῶ: «Εὐίππου ξένε...».

Ἦταν φωτισμένος νεοανθρωπιστὴς μαθητὴς τοῦ Βιλαμόβιτς καὶ θαυμαστὴς τοῦ Γαίγκερ. Ἀνάλογη ἐπίδραση τοῦ ἀνθρωπισμοῦ τοῦ Γαίγκερ εἶχε ὑποστεί καὶ ὁ Ἠπειρώτης ἐκλεκτὸς φιλόλογος Χρῖστος Λαμπράκης ἀπὸ χωριὸ τοῦ Βουλγαρελίου Ἄρτας πού σπούδατε τότε στὴ Γερμανία καὶ διέπρεψε στὴν Ἑλβετία. Σὲ μνήμη μάλιστα τῆς ἀγαπημένης συζύγου του πού τὴν ἔχασε πρόωρα, ἱδρυσεν μὲ κληροδότημα ἔδρα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας σὲ πανεπιστήμιον τῆς Ἑλβετίας. Δυστυχῶς ὁμως ἀπὸ θλίψη γιὰ τὴν οἰκογενειακὴ του τραγωδίαν κατελήφθη ἀπὸ μελαγχολία καὶ ἔθεσε μόνος τέρμα στὴ ζωὴ του. Ἦταν κομπάρος καὶ παλιὸ φίλος τοῦ ἀειμνήστου

Σωκρ. Β. Κουγέα, ὁ ὁποῖος τὸν ἀναφέρει σὲ μελέτη του στὸ περιοδικὸ «Ἑλληνικά» τόμος Ε΄.

Ἀνάλογη ὑπῆρξε ἡ μοῖρα καὶ τοῦ Ἰω. Συκουτρῆ. Ἀπὸ τὶς ἐναντίον του φιλολογικὰς διαφωνίας τῶν συναδέλφων του ἀπογοητεύθηκε καὶ κατὰ μία ἐκδοχὴ γι' αὐτὸ ἢ κατὰ ἄλλη ἀπὸ ἀτύχημα στὶς 21. 9.1937 γκρεμίσθηκε στὰς ἀπορροῶνες βράχους τοῦ Ἀκροκορίνθου. Ἀνανέωσε ἔτσι τὴν παράδοση παρόμοιου τέλους, στὸ ἴδιο μέρος κοντὰ στὴν ἀρχαία πηγὴ Πειρήνη, τοῦ μυθολογικοῦ Βελλερεφόντη πάνω στὸ φρερωτὸ Πήγασο καὶ τοῦ μεσαιωνικοῦ Λέοντος Σγουροῦ πάνω σὲ λευκὸ ἄλογο. Ὅμοιο ἦταν τὸ τέλος καὶ τοῦ Περ. Γιαννόπουλου στὴ θάλασσα τοῦ Σκαραιμαγκᾶ.

Ὁ Συκουτρῆς ἀνήκε στὴ φωτισμένη πλειάδα τῆς ἐποχῆς του ἀπὸ τοὺς Παναγιώτη Κανελλόπουλο, Κων. Τσάτσο καὶ Ἰω. Θεοδωρακόπουλο. Εἶναι κρίμα πού χάθηκε τόσο νέος πάνω στὴν ἀκμὴ τῆς δράσεώς του. Ὡς ἀριστος φιλόλογος θὰ μπορούσε νὰ προσφέρει πολλὰ στὴν ἐπιστήμη, δεδομένου ὅτι ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος στερεοτύπων ἐκδόσεων ἀρχαίων συγγραφῶν TEUBNER τοῦ εἶχεν ἀναθέσει τὴν ἐτοιμασίαν σχετικῶν ἐκδόσεων.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ κύριοι Ἀναγνώστες νὰ μᾶς γνωστοποιοῦν τὴ νέα τους διεύθυνση.

ΝΙΚΟΣ ΠΟΛΥΜΕΡΙΔΗΣ

Του ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ένας μεγάλος Φίλος της Έταιρείας, ένας γνήσιος Ήπειρώτης - Παρναϊός μας έφυγε, ο Νίκος Πολυμερίδης. Γεννήθηκε στο Ήλιοχώρι (Ντομπρίνοβο) του Ζαγορίου το 1894. Έξεμέτρησε ένα - ένα, σαν τις χάντρες του κομπολογιού, τα 94 χρόνια του, που του είχαν δωρήσει τα περήφανα βουνά της πατρίδας του, αυτά που σαν νέος κι αργότερα σαν κυνηγός με το ντουφέκι στο χέρι ποτέ δεν τα πρόδωσε, αλλά τα περπάτησε με το διαβήτη των προδίων του.

Έρχεται νέος στην Αθήνα μετά τις «εγκλιήσεις» σπουδές στο χωριό και στο Γυμνάσιο Κορίνθου. Εγγράφεται στην Ίατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Γρήγορα όμως ανακαλύπτει ότι για άλλου προοριζόταν και μεταπήδησε στη Νομική.

Ελεύθερο πνεύμα με σκιρτήματα γίνεται οπαδός των προοδευτικών δυνάμεων που εισβάλλουν στον ελληνικό χώρο με την εμφάνιση του Έλευθερίου Βενιζέλου και διπλασιάζουν την έκταση της χώρας. Μαγεύεται από τις αγορεύσεις του Κρητός και του Εμμανουήλ Ρέπουλη και δε λείπει από τα θεωρεία της Βουλής.

Η ισχυρή μνήμη του διέσωζε ολόκληρα αποσπάσματά τους, που μου απήγγειλε κατά τις συναντήσεις μας.

Μετά την αποφοίτησή του από το Πανεπιστήμιο διορίζεται Έπαρχος Πωγωνίου στο Δελβινάκι για να ενταχτεί στο δικαστικό κλάδο, όπου και υπηρέτησε ως τη συνταξιοδότησή του.

Το 1925 νυμφεύτηκε την Κατίνα Δημαράτου, με την οποία απέκτησε 2 κόρες και τον ανώτερο αξιωματικό του Στρα-

τού Γιάννη Πολυμερίδη.

Η παλιμάθειά του, ή ευγένεια της πένας του, το λογοτεχνικό γράψιμο μ' ένα χιούμορ, που διέκρινε τον προφορικό και γραπτό λόγο του, τον έκανε περιζήτητο στη συντροφιά μας.

Εξ άλλου κοντά στο εύρος των ιδεών του άστραφτε ένα αρχαϊκό ήθος, που προ-

ΝΙΚΟΣ ΠΟΛΥΜΕΡΙΔΗΣ

σέλυσε τους φίλους και έχριζε εμπιστοσύνη. Αναγνώριζε ανυπόκριτα και χωρίς επιφυλάξεις τις αρετές και τα προτερήματα των φίλων του και δημιουργούσε ζεστή συντροφιά ο Νίκος Πολυμερίδης.

Συχνά προέδρευε στις Συνελεύσεις της Ήπειρωτικής Έταιρείας και ήταν θαυμαστής και υποστηρικτής του πνευματικού της έργου.

Η Έταιρεία κατέθεσε στέφανο στη σορό του. Και θα διατηρήσει αγέραστη τη μνήμη του καλύτερου της Φίλου και Έταίρου.

ΜΙΧΟΣ ΜΙΝΟΣ

ΤΟΥ ΜΙΧ. Κ. ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ

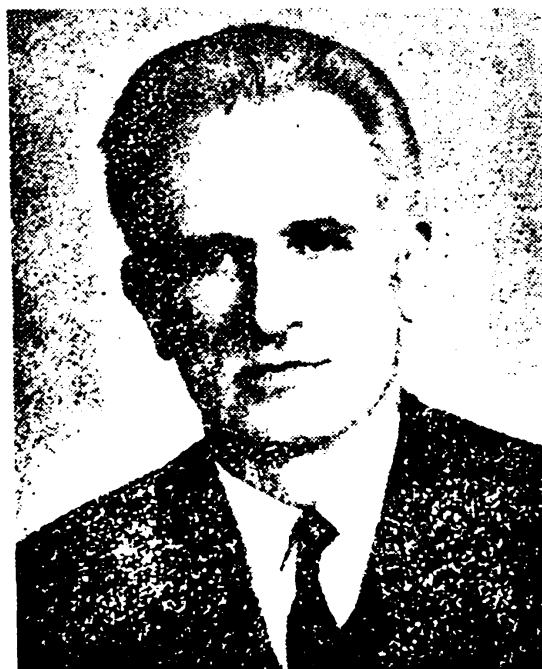
Από τη Γαλλία τις τελευταίες μέρες του Οκτωβρίου μας ήλθε η είδηση του θανάτου του Μίχου Μίνου, συμμαθητή μου στο Γυμνάσιο Ίωαννίνων, αδελφού της κυρίας Λίτσας Δόδα.

Είχε σπουδάσει βιολαντσέλλο στο Ωδείο Αθηνών, αλλ' έπειτα από ένα μικρό διάστημα που εργάστηκε στην Έταιρεία Γενικών Αποθηκών, παράλληλα με τη μουσική επίδοσή του, έφυγε για τη Γαλλία, όπου κι' εγκαταστάθηκε ασκώντας το επάγγελμα του αντιγραφέα - καλλιγράφου Μουσικών έργων στο Νίβιαν, που δεν υπήρχαν άλλοι ειδικευμένοι, άκρως δυσχερή εργασία ως προϋποθέτουσαν ιδιαίτσες μουσικολογικές γνώσεις, αλλά και παρεμφερή προς τις επιδιώξεις του.

Συνεργάστηκε κατ' εξοχήν με τον Μίκη Θεοδώρακη στις εκδόσεις των περισσότερων έργων του και αυτό τονίζεται στη δημοσιευμένη στην έφ. «LA DEPECHE» την 29 Οκτωβρίου 1987 νεκρολογία του, όπου και χαρακτηρίζεται σαν ένας από τους άκνικατάστατους και ο τελευταίος των συντελεστών της ωραίας αυτής επιδόσεως ή ύποια με το χαμό του θα εκλείψει από τη Γαλλία. Επί τριακονταπεντατία παρουσιάζονται τα έργα του μεγάλου Έλληνα συνθέτη άφού και στο γραφείο του εύρεθη το χειρόγραφο μιας πρόσφατης Όπεράς του προς καθαρογραφή για την έκτύπωσή της. Σαν άτομο τον περι-

γράφει ή έν λόγω έφημερίδα ύψηλόφρονα, γλυκό στους τρόπους και την όμιλία, βαθειά ανθρωπιστή, έξαίρετο καλλιτέχνη. Πέθανε από πνευμονικό οίδημα .

Από τη φίλία μου, θα προσθέσω, σαν γόνος μιας από τις σημαντικές οικογένειες

ΜΙΧΟΣ ΜΙΝΟΣ

των Ίωαννίνων (ο πατέρας του γιατρός και ή μητέρα του σπουδασμένη Παιδαγωγός στην Έλβετία την άρχή του αιώνα) ξεχώριζε από παιδι για το ανεπιτήδευτο των τρόπων του και τις εύρύτερες αντιλήψεις, προτερήματα που τον καταστούσαν άξιο της αγάπης μας.

Ἑσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν
 "Ἡπειρωτικὴ Ἐταιρεία,, ἐκπίπτουν
 στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα-
 τος.

ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Μὲ βαθεῖα συγκίνησις συντάσσομε αὐ-
 τοὺς τοὺς πίνακες εἰσφορῶν. Εἶναι τὸ ὀ-
 ξυγόνο τῆς Ἐταιρείας. Εἶναι τὰ φτερά
 τῆς. Κοινωφελὲς Πνευματικὸ Ἰδρυμα ἢ
 Ἐταιρεία. Δημόσια ἢ διαχειρίσῃ τῆς σὲ
 ὑάλινη σφαῖρα «περιστρεφόμενη καὶ παν-
 ταχόθεν ὁρατὴ». Δὲν πληρῶνει οὔτε μο-
 νόλεπτο ἢ Ἐταιρεία σὲ μισθοὺς καὶ ἀ-
 μοιβὰς κι ἔχει ἐλαχιστοποιήσει τὰ διοι-
 κητικὰ τῆς ἔξοδα, ἀφοῦ τὸ Δ. Συμβούλιον
 μὲ ἐφημερία σὲ ἐθελοντικὴ θάσῃ διεξά-
 γει τὴ διοικητικὴ ὑπηρεσία.

Δὲν ἔχει «Χρεῶστες» ἢ Ἐταιρεία. Δὲν
 ἔχει «Πιστωτές». Κανενὸς τὴν πόρτα δὲν
 ἐθρόντησε. Δὲν κρατεῖ λογαριασμοὺς «Ὁ-
 φειλετῶν». Ὅ,τι προσφέρεται εἶναι αὐτο-
 προαίρετο καὶ καλοδεχούμενο. Τὸ ραβδί
 τοῦ διακονίᾳ, ὅταν ὑπηρετεῖ κοινωφε-
 λεῖς σκοποὺς γίνεται σὰ χέρια τοῦ Διοι-
 κητικοῦ Συμβουλίου ἡγεμονικὸ Σκήπτρο.

Κρίκοι τῆς ἀλυσσίδας τῆς ἀγάπης αὐ-
 τῶν τῶν μῆνα εἶναι οἱ:

Ὁ κ. Ἀθαν. Ζαρέπουλος γιὰ τὸ Δελτίον	1000
Ὁ κ. Δημ. Μέρκος ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Ἡλ. Παπαγεωργίου γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	2000

Ἡ κυρία Σαποφῶ Κηρίκου, Σύμ- βουλος τῆς Ἐταιρείας ὁμοίως	1000
καὶ γιὰ τὸ Δελτίον τῆς Ἐταιρείας	1000
Ὁ κ. Δημ. Θάνος γιὰ τὸ Δελτίον	1000
Ἡ κυρία Χρυσάνθη Ζιτσαῖα ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Τάσος Γκατζιάνης, φαρμακο- ποιὸς ἀπὸ τὰ Γιάννινα γιὰ σημεια- ρύστασις στὸ πνευματικὸ ἔργο τῆς Ἐταιρείας	5000
Ὁ κ. Γεώργ. Τσουμάνης γιὰ τὸ Δελτίον	1000
Ἡ κυρία Καλλιάνθη Κισσάτη ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Θωμᾶς Κατσάρης ὁμοίως	1000
Ἡ κυρία Μαρ. Περαντάκου ὁμοίως	2000
Ἡ κυρία Ἀγαθὴ Ἀλεξιάδου ὁμοίως	3000
Ὁ Εὐδόεας κ. Τάσος Ζάππας, συγ- γραφέας - ἱστορικὸς μελετητῆς γιὰ τὸ Δελτίον	2000
Ὁ κ. Ἀντώνης Δήμιου Πιταύλης γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς τῆς Ἐταιρείας	20.000
Ὁ κ. Κων. Σάββας γιὰ τὸ Δελτίον	1000
Ὁ κ. Φάνης Δόνος γιὰ τοὺς γενι- κωτέρους σκοποὺς	2000
Ἡ κυρία Παγινῆ Δεληδημητρετῆ ὁ- μοίως	5000
Ὁ κ. Τάκης Σακελλαρίου γιὰ τὸ Δελτίον	1000
Ὁ κ. Νικὼλ. Παρπινίκας ὁμοίως	2000
Ὁ Ἀρχιμανδρίτης, ἱεροκήρυκας Μητρόπολης Κονίστης κ. Ἄνδρ. Τρεμπέλας ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Κώστας Σταμάτης γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	3000
Ὁ κ. Μενέλ. Καρπαζῆς γιὰ τὸ	

Δελτίο	1000	Ό κ. Τηλέμ. Ζέρης όμοίως	1000
Ή Πρόεδρος τής «Μάνας τού Πωγωνίου» κυρία Έλευθ. Δόβα για τούς γενικωτέρους σκοπούς	2000	Ό κ. Δημ. Ήξαρχόπουλος πλήν άλλων για τού Δελτίο	1000
Ό κ. Μανώλης Παπαναστασίου για τούς γενικωτέρους πνευματικούς σκοπούς τής Έταιρείας	20.000	Ό κ. Κων. Ήρθόνης για ένέγχυση τών σκοπών τής Έταιρείας	3000
Ό κ. Κυριάνθης Ρόκος για τού Δελτίο	1000	Ό κ. Σπυρ. Σκλαβούνος για τού Δελτίο	1000
Ή κυρία Ήλέκτρα Παπαστεφάνου		Ό κ. Γεώργ. Βαζάκας όμοίως	1500
Ό κ. Δημ. Ζέρβας όμοίως	1000	Ό κ. Άναστ. Κάμτσιος όμοίως	2500
Ό κ. Περικλ. Δούκας όμοίως	1000	Ό κ. Όδυσ. Σικώρτης όμοίως	2000
Ή κυρία Πέπη Τζάκου για τούς γενικωτέρους σκοπούς	1000	Ό κ. Εύριπ. Βάσσης όμοίως	1000
Ό ύπαρχαττης κ. Πέτρος Ζήκας για τού Δελτίο	1000	Ό κ. Νικόλ. Παπαδημητρίου συνταξιούχος γεωπόνος για τούς γενικωτέρους πνευματικούς σκοπούς τού πρώτον έγγραφόμενος συνδρομητής και ένδιαφερόμενος, όπως μās γράφει για ότι άφορά στον τόπου του	5000
Ή Ένωση Δροπαλιτών όμοίως	1000	Ό κ. Μιχ. Βέλλας για τού Δελτίο	2000
Ό κ. Μίμης Τσιάκας όμοίως	1000	Ό κ. Άθαν. Άθανασόπουλος όμοίως	1000
Ή κυρία Ρούλα Άντίπα όμοίως	2000	Ό κ. Δημ. Κομπάρος όμοίως	1000
Ό κ. Χρ. Σιώςος όμοίως	2000	Ό κ. Δημ. Ύφαντης όμοίως	1000
Ό κ. Κώστας Τισσανάκης για τούς γενικωτέρους σκοπούς	3000	Ό κ. Δημ. Βρανίστας όμοίως	1000
Ό κ. Γεώργ. Παπās για τού Δελτίο	2000	Ό κ. Πέτρ. Βλάχος όμοίως	2000
Ό κ. Φώτης Νικόπουλος για τούς γενικωτέρους σκοπούς	1500	Ό κ. Θωμās Βλάχος όμοίως	2000
Ό κ. Εύάγ. Φίλιος για τού Δελτίο	2000	Ό Λυκειάρχης κ. Γεώργ. Σάρρος για τούς γενικούς σκοπούς και για τού Δελτίο	2000 1000
Ό κ. Έλευθ. Μαντζίκας, έξ έλευθεριότητας, στην κατανομή για κοινωνικούς σκοπούς και «ύπέρ τών κοινωφελών και φιλανθρωπικών σκοπών τής Έταιρείας»	100.000	Ό κ. και ή κυρία Δ. Γκελιάδη για τού Δελτίο	1500
Ή MISKO A.E. για τίς διαφημίσεις τής τού 1987	100.000	Ό Άρεσπαγίτης κ. Βλαδ. Βρέλλης για ένέγχυση τών σκοπών τής Έταιρείας	5000
Ή κυρία Κωνστ. Δογορίτη για τού Δελτίο	1000	Ό ιατρός κ. Ίωάν. Παπαπέτρου όμοίως	10.000
Ό κ. Βασίλ. Δασκαλόπουλος για τού Δελτίο	2000	Ό δατελέσας Εισαγγελεύς στα Γιάννινα κ. Άθαν. Γκαζέτας για τού Δελτίο	1000
Ό κ. Σπύρος Τσαντίνης όμοίως	2000		
Ό κ. Κων. Μάτσας όμοίως	1000		

Ὁ κ. Χαρίσης Γιάκης ὁμοίως	1000	Ὁ κ. Σωτήρ. Γεωργάκης γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ Πρόεδρος τῶν Κοσσοβιτσινῶν κ. Χρήστος Νικάκης, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ «παρὰ πεσκέσι» ποὺ τὸ ἰσότιμο σὲ δραχμὲς ἀναγράφεται στὴν ἀπέ- ναντι στήλη		Ἡ κυρία Κορνηλία Σιούρτη ὁμοίως	1000
α) Γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ἡ Ἀδελφότητα Δεσποτικῆ ὁμοίως	2000
β) Γιὰ τοὺς γενικοὺς σκοποὺς	3000	Ὁ κ. Γεώργ. Καραγιαννίδης γιὰ Δελτίο	1000
ἔφερε καὶ πρὸς τόνωση τοῦ Συμ- βουλίου, ὅπως μᾶς εἶπε «σιτίπουρο» γιὰ «πόντζι» καὶ «κάχτες» ἀπὸ τὴ Μουργάνα, δῶρα μὲ ἀξία ἀ- πὸ διαθέσεως, καθὼς λένε οἱ νομι- κοί. Σπολλάτη του κι ἀπὸ χρόνου		Ἡ ἰατρὸς κυρία Ἀικατία Σαχρό- νη - Σδάιερ, «γιὰ ἐνίσχυση», ὅπως γράφει ἡ εὐγενικὴ κυρία, τῆς μεγάλῃς καὶ πλούσιῃς πνευ- ματικῆς προσφορᾶς τῆς Ἑταιρείας»	2000
Ἡ κυρία Ἑλσα Μπαλφούσια - Γα- λανίδου γιὰ τὸ Δελτίο	2000	Ὁ κ. Ἡλίας Βρατσίσσας γιὰ τοὺς γενικωτέρους σκοποὺς	3000
Ὁ ἰατρὸς κ. Θωμᾶς Βαλάσης Σύμ- βουλος τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησι- αρχολογίας πρὸς ἐνίσχυση τῶν πνευ- ματικῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας	10.000	Ἡ κυρία Βαίλα Ρώσση γιὰ τὸ Δελτίο	1000
Ὁ κ. Νικόλ. Βάνας γιὰ τὸ Δελτίο	1000	Ὁ Δάσκαλος κ. Φώτης Σπαρτίκας ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Χριστόφ. Μούστος νοσταλγὸς τοῦ Δολοῦ καὶ Πωγωνίου γιὰ τοὺς πνευματικὰς σκοποὺς	5000	Ὁ κ. Χρῆστος Δαρλίτης ὁμοίως	1000
		Ὁ κ. Γρηγόριος Σάμπολος ὁμοίως	3000
		Ἡ κυρία Ἀγγελικὴ Σημιτσάου τὸ πρῶτον ἐγγραφόμενοι συνδρομητῆς	4000
		Ὁ κ. Σταῦρος Νικολάου γιὰ τὸ Δελτίο	1000

Ὁ Τύπος μὲ τίς συνεχεῖς ἀ-
νατιμήσεις περνάει δύσκολες
ῶρες.

Παρακαλοῦμε τοὺς Συνδρο-
μητῆς καὶ Ἐλεύθερους Ἀνα-
γνώστες, ποὺ πέφτει τὸ Περι-
οδικὸ τοῦτο στὰ χέρια τους νὰ
τὸ στηρίξουν νὰ σταθεῖ στὰ πό-

δια του, ἂν τὸ ἀξίζει.

Κάποιος μᾶς εἶπε πὼς εἶναι...
διαβαστερό. Ἔτσι σὰ νὰ λέμε
γιὰ τὰ φασούλια πὼς εἶναι
θραστερά. Καὶ μπῆκε φέτος
στὰ 14 τοῦ χρόνια (1974). Βοη-
θεῖστε το. Βοηθεῖστε το γιὰτί
ἄλλοιῶς θὰ τό... ἀγοράσουν
ἄλλοι!!

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ - ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Στους πνευματικούς σκοπούς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἀπονομή τιμῆς στή μνήμη θανόντων Ἑπειρωτῶν. Αἰωνία ἡ μνήμη τους. Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν μᾶς ἐστάλησαν οἱ ἐπόμενες δωρεές.

Ὁ Σύμβουλος κ. Γεώργιος Κούνδουρος στή μνήμη τοῦ Κώστα Λαζαρίδη	2000	συντρόφισσας τῆς ζωῆς τοῦ Ἀννούλας	50.000
Ὁ κ. Κων. Πακούμης στή μνήμη τῆς συζύγου του	3000	Ἡ κυρία Εὐγενία Σόμπολα τὴν καθιερωμένη οικονομική ἐνίσχυση τῶν πνευματικῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας στή μνήμη τοῦ λατρευτοῦ συζύγου της Βασιλείου Σόμπολα	20.000
Ἡ κυρία Μαρία Μεγγλίδη τὴν καθιερωμένη οικονομική της ἐνίσχυση τῶν πνευματικῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας στή μνήμη τοῦ ἀληθμονήτου συντρόφου της Βασιλείου Μεγγλίδη	20.000	Ὁ κ. Κων. Ρούκας στή μνήμη τῆς συζύγου του Ἀγαθούλας καὶ τῶν γονέων του Ἰωάννου καὶ Ἀγγελικῆς	3000
Ὁ κ. Γεώργιος Παπαδημητρίου στή μνήμη τῶν πεθερικῶν του Νικολάου καὶ Ἀφροδίτης Νικολαΐδη	1000	Ὁ κ. Δημ. Ἐξαρχόπουλος στή μνήμη Μ. Λώλη	2000
Ὁ ἰατρὸς κ. Ἰωάννης Τζόγιας τὴν καθιερωμένη οικονομική ἐνίσχυση τῶν πνευματικῶν σκοπῶν τῆς Ἑταιρείας στή μνήμη τῆς ἀξέχαστης		Ἡ κυρία Λουκία Καλλιῶδη στή μνήμη τοῦ ἰσαδέλφου ἀληθμονήτου Χριστόδουλου Καλλιῶδη	5000
		Ὁ Ἐπίτιμος Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρείας κ. Κώστας Ἐξαρχος στή μνήμη τοῦ Χρήστου Ζέρβα	2000

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΩΡΗΤΩΝ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ ΤΩΝ ΣΠΑΣΤΙΚΩΝ & ΚΩΦΑΛΛΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Κων)νος Κυρζιόδης, εἰς μνήμην Νικ. Παπασωτηρίου	3000	Ἐλένης Ἰ. Μπάμια	5000
Καλιν. Ματσάγγα, εἰς μνήμην Ἐ- λένης Γ. Γύρα	100.000	Χαρ. Χατζόπουλος	10.000
Νίκη Μπεύουα, εἰς μνήμην Νικο- λέττας Λέκκα (γένους Γύρα)	10.000	Τὰ Μέλη τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς «Μάνιας τοῦ Πρωγωνίου» εἰς εἰς μνήμην τῆς ἀείμνηστης Ὀλ- γας Π. Καρρά, Ἐπιτ. Ἀντιπρο- έδρου τῆς Ἀδελφότητος	10.000
Κος Παπαζαχαρίου, εἰς μνήμην ἀ- ληθμόνητης Ἐλένης χήρας, Χαρ. Κατσιμήτρου	3000	Μαριάνθη Μαντζιάρα	10.000
Ὀλυμπία Εὐγενίδου	1000	Ὀδρακία καὶ Νίκα Χαρίτου, εἰς μνήμην τῶν γονέων των	100.000
Αὐγή Πελ. Οἰκονομίδου, εἰς μνή- μην προσφιλῶς τῆς συζύγου Πελοπίδα Οἰκονομίδου	3000	Ἐλένη Γεωργ. Οἰκονομίδη, μετὴν συμπλήρωσιν 5 χρόνων ἀπὸ τὸν θά- νατον τοῦ ἀληθμόνητου συζύγου τῆς	10.000
Γεώργιος Β. Γύρας, εἰς μνήμην τῆς συζύγου του Ἐλένης	150.000	Λίτσα Π. Δόβα, εἰς μνήμην τοῦ ἀ- γαπητοῦ τῆς ἀδελφοῦ Μιχαήλ Μίνου, ποῦ πέθανε ἐπὶ τῆς Γαλλίας	10.000
Ἐθνικὴ Τράπεζα Ἑλλάδος — Κεν- τρικὸν Κατάστημα	20.000	Εὐάνθ. καὶ Ἀφροδ. Μέντζου, εἰς μνήμην τῶν γονέων των	5000
Ἡλίας Κολίτας, εἰς μνήμην τοῦ πατέρα του	5000	Χρυσόστ. Λαμπρίδης, εἰς μνήμην Κώστα Λαζαρίδη ἀπὸ τὸ Κου- κούλι — Ζαγορίου	2000
Λίτσα Π. Δόβα, εἰς μνήμην Ἀλέ- κας Πετράκη	2000	Θωμάς καὶ Πάνος Π. Δόβας, εἰς μνήμην τοῦ θείου των Μιχαήλ Μίνου	10.000
Γεώργ. Χρησιόδης, Γιοχάννεσπουργκ Ν. Ἀφρική	20.000	Μιχ. καὶ Ἑλλη Ἀδαμίδου, εἰς μνή- μην Θηρεσίας - Ἐλένης Πιντζο- πούλου	5000
Γεώργ. Μαγκλογιάννης, ἀπὸ τὴν Ζίτσα	20.000	Γεώργ. καὶ Μαριλ. Βλαχάκη, εἰς μνήμην Θηρεσίας - Ἐλένης Πιν- τζοπούλου	3000
Μάνθος Μέντζος (2η θάσις)	5000	Γεώργ. καὶ Λίκατ. Δαυκαλάκη, εἰς μνήμην Θηρεσίας - Ἐλένης Πιντζοπούλου	3000
Κωνστ. καὶ Ναυὰ Κοντοπούλου	1000	Μάνθος Μέντζος (3η θάσις)	5000
Θαν. καὶ Ἰωάννη. Ζέρη	10.000	Χρυσ. Λαμπρίδης, εἰς μνήμην τοῦ συνεταίρου του Βασιλ. Βίττη	5000
Κωνστ Κατσίκης	10.000	Σταθρος Μάκος, εἰς μνήμην τοῦ συνεταίρου του Βασιλ. Βίττη	5000
Θεμιστ. Κύρου	5000		
Κωνστ. Μπαζόπουλος, εἰς μνήμην τῆς προσφιλῶς του μητέρας Ἐ- λένης Ἰ. Μπάμια	10.000		
Βαρβάρα Βαρσάμη, εἰς μνήμην τῆς προσφιλῶς τῆς μητέρας Ἐλένης Ἰ. Μπάμια	10.000		
Χρυσάνθη Ἰζίμα, εἰς μνήμην τῆς προσφιλῶς τῆς μητέρας Ἐλένης Ἰ. Μπάμια	10.000		
Θαν. καὶ Ἰωάν. Ζέρη, εἰς μνήμην			